

Briuselis, 2024 m. vasario 16 d.
(OR. en)

6622/24

MI 174
COMPET 173
IND 84

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo: Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo
direktorė Martine DEPREZ

gavimo data: 2024 m. vasario 16 d.

kam: Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET

Komisijos dok. Nr.: COM(2024) 77 final

Dalykas: KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI,
EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR
REGIONŲ KOMITETUI
„2024 m. metinė bendrosios rinkos ir konkurencingumo ataskaita“

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2024) 77 final.

Priedama: COM(2024) 77 final

Briuselis, 2024 02 14
COM(2024) 77 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

„2024 m. metinė bendrosios rinkos ir konkurencingumo ataskaita“

{SWD(2024) 77 final} - {SWD(2024) 78 final}

Ivadas

ES bendroji rinka, viena didžiausių pasaulyje integruotų rinkos sričių, yra mūsų konkurencingumo pagrindas. Daugiau nei 440 mln. vartotojų ir didelė masto ekonomija leido ES tapti didžiausiu pasaulyje prekybos bloku, kurio įmonės sudaro ketvirtadalį pasaulinio paslaugų eksporto ir penktadalį aukštųjų technologijų prekių eksporto¹, ir vieta, lengvai pritraukiančia užsienio investicijų. Stabili makroekonominė sistema ir aukštos kokybės infrastruktūra padeda kurti investicijoms palankią verslo aplinką ir yra grindžiamos stipriu socialinės rinkos ekonomikos modeliu bei prie jo prisideda.

Pastaruoju metu viena po kitos kilusios krizės parodė, kaip svarbu stiprinti bendrosios rinkos atsparumą. Komisija ėmėsi svarbių iniciatyvų, kad išsaugotų bendrosios rinkos vientisumą ir sustiprintų ES pramoninę bazę per COVID-19 pandemiją, taip pat prasidėjus Rusijos agresijos karui prieš Ukrainą. Šiomis sudėtingomis aplinkybėmis ir atsižvelgdama į didėjančią pasaulinę konkurenciją, Komisija stengiasi suderinti dvigubą žaliąją ir skaitmeninę pertvarką su konkurencinga ir tvaria bendrąja rinka, nė vieno nepaliekant nuošalyje. Gerai veikianti bendroji rinka naudinga vartotojams dėl mažesnių kainų, įvairesnių pasirinkimo galimybių ir bendrų gerai saugomų teisių.

ES turi labai stiprių privalumų, kuriais gali remtis: tai aukštos kvalifikacijos inžinieriai, aukšto lygio moksliniai tyrimai, kokybiška infrastruktūra, tvirta gamybos bazė, stiprus paslaugų sektorius, konkurencinis pranašumas kuriant švarias technologijas, našieji kompiuteriai, kvantinės ir transformuojančios skaitmeninės technologijos ir, žinoma, bendroji rinka kaip atspirties taškas.

Nepaisant to, Europos ekonomika susiduria su ilgalaikėmis ir naujesnėmis problemomis, susijusiomis su klimato kaita, geopolitiniais pokyčiais, spartėjančiu technologijų naudojimu, aukštomis energijos kainomis, demografija, darbo jėgos ir įgūdžių trūkumu, strategine priklausomybe ir nesąžininga tarptautine konkurencija.

2023 m. **komunikate „Bendrosios rinkos trisdešimtmetis“**² aptarta, kaip toliau plėtoti bendrąją rinką, kad būtų išnaudotas visas jos potencialas. Kartu **komunikate „Ilgalaikis ES konkurencingumas“**³ apžvelgtos konkurencingumo problemos ir jos įvertintos atsižvelgiant į devynis konkurencingumo veiksnius (žr. 1 diagramą). Šiame **komunikate pateikiama bendrosios rinkos ir jos konkurencingumo analizė, suskirstyta pagal šiuos devynis konkurencingumo veiksnius** ir susijusius pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius (PVRR). Jame taip pat nustatyti būsimi prioritetai ir prireikus rekomenduojami veiksmai.

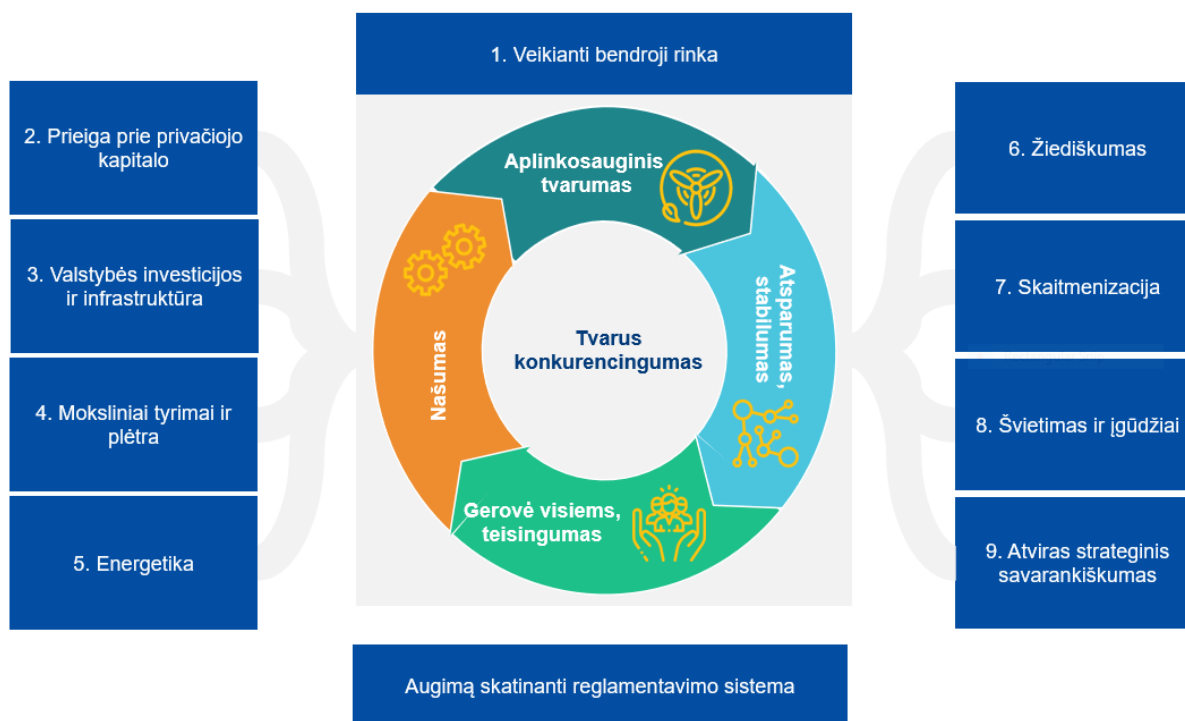
Taigi Komisija prisideda prie pirmojo metinio ciklo, kurio metu Taryba, Europos Vadovų Taryba ir Europos Parlamentas aptaria su bendrosios rinkos ateitimi ir konkurencingumu susijusią pažangą ir būtinas priemones.

¹ Žr. Bendrosios rinkos rezultatų suvestinę ([Ekonominis atsparumas | Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/press-room/2023/11/01/2023-11-01-1), prekybos skirsnis).

² Bendrosios rinkos trisdešimtmetis, 2023 m. kovo 16 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0162>.

³ Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m., 2023 m. kovo 16 d., <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0168>.

1 diagrama. Konkurencingumo apibrėžimas remiantis devyniais veiksniais

Šaltinis – Komunikatas dėl ilgalaikio konkurencingumo (COM(2023) 168)

1. Veikianti bendroji rinka

PVRR	Aprašymas	Siektina	Naujausia ES
1 PVRR. Integracija į bendrąją rinką	Integracija į bendrąją rinką – prekyba palyginti su BVP	Padidėjimas	Prekyba prekėmis – 26,3 proc. (2022 m.) Prekyba prekėmis – 23,5 proc. (2021 m.) Prekyba paslaugomis – 7,5 proc. (2022 m.) Prekyba paslaugomis – 6,6 proc. (2021 m.)
2 PVRR. Nepakankamos atitikties rodiklis (netinkamai į nacionalinę teisę perkeltos direktyvos)	Juo nustatomas į nacionalinę teisę perkeltų direktyvų, dėl kurių Komisija pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūras dėl netinkamo perkėlimo į nacionalinę teisę, skaičius.	0,5 proc.	1,2 proc. (2023 m.) 1,3 proc. (2022 m.)

⁴ 2023 m. gruodžio mėn. turimi duomenys. Dokumento SWD(2024) 78 1 priede „Ilgalaikio konkurencingumo pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (PVRR) apžvalga“ pateikiama informacija apie ilgalaikes tendencijas.

Spalvy kodai:

	Tendencija nežinoma
	Pagerėjimas
	Stabilizacija (≤ 2 % pokytis)
	Pablogėjimas

Bendroji rinka yra būtina ilgalaikio konkurencingumo sąlyga. Per pastaruosius 30 metų gerai veikianti bendroji rinka suteikė ES tvirtą ekonominį pagrindą, užtikrindama didelę paklausą, įvairius pasiūlos šaltinius ir galimybes diegti naujoves bei plėsti gamybą, kartu prisidėdama prie stiprių socialinių teisių ir sąžiningų darbo sąlygų. Paaiškėjo, kad ji yra galinga priemonė, padedanti kurti atsparias tiekimo grandines ir, kai reikia, suteikianti geopolitinį svertą.

Komisija ir valstybės narės šalina bendrosios rinkos veikimo kliūtis. 2023 m., pasitelkdamos **Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo darbo grupę**, valstybės narės įsipareigojo panaikinti 301 išankstinę profesijų patikrą, kai tai nėra proporcinga. Ši darbo grupė taip pat patikrino daugiau kaip 170 su procesais susijusių vėjo ir saulės energijos projektų kliūčių ir įsipareigojo pašalinti pusę jų. Šis tikslas jau viršytas – pašalinta 60 proc. patvirtintų kliūčių. Remiantis **SOLVIT tinklo** įrodymais, 2023 m. pradėtas įgyvendinti projektas, skirtas su IBAN susijusiai diskriminacijai bendrojoje rinkoje viešojo sektoriaus ir telekomunikacijų srityse šalinti.

Vykdydama šiuos įgaliojimus, Komisija ėmėsi skubių veikimo užtikrinimo veiksmų, kai kildavo grėsmė pagrindiniams laisvo patekimo į rinkas principams arba atsirasdavo diskriminacinė praktika, nukreipta prieš nenacionalinius veiklos vykdytojus. Komisija visų pirma stengėsi kovoti su ES viešųjų pirkimų ir pavėluotų mokėjimų taisyklių pažeidimais, užtikrinti skaidrumą ir veiksmingumą rinkose, kuriose vykdomi viešieji pirkimai, ir ginti MVĮ interesus. Buvo sustiprintos tokios prevencinės priemonės, kaip Bendrosios rinkos skaidrumo direktyva ir naujų apribojimų nacionaliniu lygmeniu reglamentuojant specialistų paslaugas *ex ante* vertinimas.

Komunikate „Bendrosios rinkos trisdešimtmetis“ nustatyti konkretūs Komisijos ir valstybių narių bendradarbiavimo tikslai ir iniciatyvos siekiant užtikrinti galiojančių taisyklių laikymąsi ir šalinti nacionalines kliūtis, pavyzdžiui, paslaugų sektoriuje. Komisija nustatė tikslą sumažinti nepakankamos atitikties rodiklį iki 0,5 proc. (t. y. didžiausios netinkamai į nacionalinę teisę perkeltų direktyvų procentinės dalies). 2023 m. faktinis rodiklis pagerėjo ir pasiekė 1,2 proc. (žr. 2 PVRR), o Komisija toliau bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, kad pasiektų šį tikslą, nes šalinant nacionalines kliūtis, visų pirma **geriau įgyvendinant sutartas taisykles**, būtų galima pasiekti **didelį papildomą augimą**⁵.

⁵ ES veiksmų nebuvimo kainos įvertinimas, 2019–2024 m., Europos Parlamento tyrimų tarnybos tyrimas, 2019 m. (taip pat cituojamas komunikate „Bendrosios rinkos trisdešimtmetis“).
[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/lt/document/EPRS_STU\(2019\)631745](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/lt/document/EPRS_STU(2019)631745).

Reglamentavimo našta ir supaprastinimas

PVRR	Aprašymas	Siektina	Naujausia ES reikšmė ⁶
17 PVRR. Reikalavimų laikymosi paprastumas	Įmonių suvokimas atsakant į klausimą „Ar jūsų šalyje įmonėms paprasta laikytis vyriausybės reguliavimo ir administracinių reikalavimų (pvz., leidimų, ataskaitų teikimo, teisės aktų)? (1 – per daug sudėtinga; 7 – itin paprasta)“ apklausoje dėl Pasaulio ekonomikos forumo pasaulio konkurencingumo indekso.	Padidėjimas	3,80 (2022 m.) 3.64 (2021 m.)

Reglamentavimo našta pradėjo mažėti ES (žr. 17 PVRR), visų pirma dėl pastangų ES lygmeniu. 2022 m. dėl Komisijos pasiūlymų administracinės išlaidos sumažėjo 7,3 mlrd. EUR⁷. 2023 m. kovo mėn. Komisija pasiūlė supaprastinti formalumus bendrovėms, kurios vykdo veiklą keliose valstybėse narėse, ir toliau plėsti bei tobulinti skaitmeninių priemonių ir procesų naudojimą **bendrovių teisėje**⁸.

Komisija taip pat nusprendė pratęsti⁹ **bendrujų skaitmeninių vartų**¹⁰ – pavyzdinės ES e. valdžios iniciatyvos – įgyvendinimą. Konkrečiai nuo 2023 m. gruodžio mėn. valstybės narės įpareigos nacionaliniams ir tarpvalstybiniais naudotojams internetu suteikti prieigą prie 21 rūšies svarbių procedūrų¹¹. **Vidaus rinkos informacinė (IMI) sistema** sujungia 12 000 institucijų ir padeda 35 000 registruotų naudotojų keisti informacija apie 20 politikos sričių ir visomis ES kalbomis. Kelių transporto komandiravimo deklaracijų portalas¹², susietas su IMI sistema, leidžia kelių transporto sektoriaus atstovams skaitmeniniu būdu pateikti vieną bendrą vienodą vairuotojų komandiravimo deklaraciją. Nuo 2022 m. vasario mėn. iki 2023 m. gruodžio mėn. per portalą pateikta 33 mln. komandiravimo deklaracijų. Neseniai Komisija su daugeliu valstybių narių susitarė dėl savanoriško elektroninio darbuotojų komandiravimo deklaracijų šablono ir rengia daugiakalbį portalą, skirtą tokioms deklaracijoms teikti. **Europos sąveikumo aktu**¹³ sukuriama struktūrinis valstybių narių ir ES institucijų bendradarbiavimo mechanizmas, kuriuo mažinamos kliūtys tarpvalstybinėms ir tarpsektorinėms skaitmeninėms viešosioms paslaugoms¹⁴.

Komisija įgyvendino principą „kiek plus, tiek minus“, taip pat pradėjo taikyti privalomą konkurencingumo patikrinimą ir sugriežtino poveikio MVI tyrimą, atliekamą tikrinant naujus pasiūlymus. Ji taip pat daro pažangą siekdama tikslo **25 proc.** sumažinti **ataskaitų teikimo reikalavimų** našta. 2024 m. Komisijos darbo programoje pateiktas pirmasis 41 iniciatyvos, kuria

⁶ 2023 m. gruodžio mėn. turimi duomenys. Dokumento SWD(2024) 78 1 priede „Ilgalaikio konkurencingumo pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (PVRR) apžvalga“ pateikiama informacija apie ilgalaikes tendencijas.

⁷ 2022 m. metinis naštos tyrimas, https://commission.europa.eu/system/files/2023-09/ABS_20230912_0.pdf.

⁸ [Pasiūlymas dėl Direktyvos, kuria siekiama toliau plėsti ir tobulinti skaitmeninių priemonių ir procesų naudojimą bendrovių teisės srityje – visi dokumentai – Europos Komisija \(europa.eu\)](#).

⁹ COM(2023) 534.

¹⁰ https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/single-digital-gateway_lt?etrans=lt

¹¹ Reglamento (ES) 2018/1724 II priedas.

¹² <https://www.postingdeclaration.eu/landing>

¹³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/IP_23_5730

¹⁴ https://commission.europa.eu/document/download/7ad24728-71d5-4148-a6a6-2af7551726fe_en?filename=Communication+Interoperable+Europe+Act.

siekiami sumažinti tokią našta, rinkinys¹⁵. Pavyzdžiui, tikimasi, kad Sąjungos muitinės kodekso reforma leis sutaupyti maždaug 2 mlrd. EUR. Peržiūrėjus Reglamentą dėl Europos statistikos bus sutaupyta dar 450 mln. EUR¹⁶.

Be to, 2023 m. spalio 17 d. paskelbtas kvietimas teikti informaciją, o suinteresuotųjų subjektų pateikta informacija bus panaudota visoms Komisijos tarnyboms rengiant racionalizavimo planus. 2024 m. bus gauta papildoma informacija iš Ateičiai tinkamo reglamentavimo platformos, taip pat bus pateiktos valstybių narių ir suinteresuotųjų subjektų rekomendacijos dėl supaprastinimo ir naštos mažinimo, be kita ko, dėl pareigų teikti ataskaitas¹⁷. Būsimoje metinės naštos tyrimo ataskaitoje bus pateikta informacija apie pažangą.

Apskritai ES ir valstybių narių lygmeniu reikia dėti pastangas toliau paprastinant sutartų teisės aktų įgyvendinimą, ypatingą dėmesį skiriant nepateisinamam pertekliniam reglamentavimui ir sprendžiant kaupiamojo poveikio bei teisės aktų įgyvendinimo terminų problemas. Tai padėtų sumažinti reikalavimų laikymosi išlaidas ir užtikrinti didesnę investicinių sprendimų matomumą.

Modernizuota bendroji rinka

ES priėmė keletą priemonių, kuriomis siekiama padėti vartotojams pasinaudoti bendrosios rinkos privalumais. Pavyzdžiui, universaliojo įkroviklio iniciatyva jau supaprastino milijonų europiečių gyvenimą. Pastangomis kovoti su neteisėtais ekologiškumo teiginiais arba iniciatyvomis dėl teisės į remontą taip pat prisidedama prie apribojimų piliečiams mažinimo ir žalesnės ekonomikos skatinimo.

Buvo imtasi ryžtingų reglamentavimo priemonių, kad būtų sukurta bendroji skaitmeninio sektoriaus rinka, kurioje būtų nustatytos vienodos taisyklės, pagal kurias įmonės galėtų veikti visoje ES: **Skaitmeninių rinkų aktas**¹⁸, kuriuo siekiama neleisti prieigos valdytojų platformoms nustatyti nesąžiningas sąlygas įmonėms ir vartotojams; **Skaitmeninių paslaugų aktas**¹⁹, kuriuo siekiama užtikrinti, kad tai, kas neteisėta realiame gyvenime, būtų neteisėta ir internete; **Duomenų valdymo aktas**²⁰, kuriuo siekiama padidinti duomenų prieinamumą ir pasitikėjimą dalijimusi duomenimis bei įveikti technines kliūtis, trukdančias pakartotinai naudoti duomenis; **Duomenų aktas**²¹, kuriuo siekiama suderinti sąžiningos prieigos prie duomenų taisykles, ir **DI aktas**, kuriuo siekiama užtikrinti teisinį tikrumą ir atverti kelią inovacijoms patikimo DI srityje²².

Be to, reaguojant į bendrosios rinkos sutrikimus, kuriuos sukėlė kovos su COVID-19 priemonės, **Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo ekstremaliomis sąlygomis priemone (SMEI)**²³, kurios pavadinimas pakeistas į **Vidaus rinkos veikimo užtikrinimo ekstremaliomis sąlygomis ir**

¹⁵ [2024 m. Komisijos darbo programa – Europos Komisija \(europa.eu\)](#).

¹⁶ https://commission.europa.eu/system/files/2023-10/Factsheet_CWP_Burdens_10.pdf.

¹⁷ Trys iš aštuonių 2024 m. planuojamų nuomonių yra susijusios su pareigomis teikti ataskaitas ir apima tvarumo ataskaitų teikimo automatizavimą; veiksmus ir metodiką siekiant išvengti nereikalingų pareigų teikti ataskaitas kaupimosi ir su tvarumu susijusios finansinės informacijos atskleidimo reglamentą.

¹⁸ Reglamentas (ES) 2022/1925.

¹⁹ Reglamentas (ES) 2022/2065.

²⁰ Reglamentas (ES) 2022/868.

²¹ [Duomenų aktas | Europos skaitmeninės ateities formavimas \(europa.eu\)](#).

²² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/regulatory-framework-ai>

²³ [Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo ekstremaliomis sąlygomis priemonė – Europos Komisija \(europa.eu\)](#).

Teisės aktų leidėjai pasiekė susitarimą 2024 m. vasario 1 d. ir tikimasi, kad SMEI bus priimta per šį teisėkūros ciklą.

atsparumo didinimo akta (IMERA)²⁴, bus užtikrinta, kad bendroji rinka toliau veiktų ir padėtų piliečiams ir įmonėms kritinėmis aplinkybėmis.

²⁴ [SMEI / IMERA: Taryba ir Parlamentas pasiekė preliminarų susitarimą dėl pasirengimo krizėms – Consilium \(europa.eu\)](#).

MVĮ ir mažos vidutinės kapitalizacijos įmonės

Pagalbos MVĮ dokumentų rinkiniu²⁵ siekiama sudaryti sąlygas MVĮ konkuruoti ir augti. Kaip matyti iš neseniai atlikto Komisijos tyrimo²⁶, į MVĮ apibrėžtį neįtrauktos mažos – vadinamosios mažos vidutinės kapitalizacijos įmonės (MVKĮ) – atlieka svarbų vaidmenį ES ekonomikoje ir jose dirba 6 proc. visų dirbančiųjų. Jų gausu pramonės ekosistemose, kurios yra labai svarbios ES konkurencingumui ir technologiniam savarankiškumui, pavyzdžiui, elektronikos, orlaivių ir erdvėlaivių bei gynybos, energetikos, energijai imlių pramonės šakų ir sveikatos srityse. Prieš trejus metus maždaug 20 proc. visų MVKĮ buvo MVĮ²⁷. Palyginti su MVĮ, MVKĮ būdingas didesnis augimo tempas, inovacijų diegimas ir skaitmenizacija, tačiau jos vis tiek susiduria su tam tikromis panašiomis problemomis, pavyzdžiui, administracine našta, įskaitant poreikį užtikrinti didesnę naujų teisės aktų proporcingumą ir tikslinę paramą. Siekiant sudaryti sąlygas sklandžiam MVĮ perėjimui į MVKĮ, svarbu nuosekliai spręsti šias problemas.

MVKĮ apibrėžtis jau vartojama Bendrajame bendrosios išimties reglamente²⁸ ir Rizikos finansų gairėse²⁹. Remdamasi šia apibrėžtimi, Komisija stebės MVĮ ir mažų vidutinės kapitalizacijos įmonių rezultatus pagal atitinkamas finansines programas ir prireikus imsis veiksmų, kad padidintų šių įmonių įsitraukimą. Be to, ji parengs platesnį duomenų apie MVKĮ rinkinį ir nuodugniau įvertins kliūtis, trukdančias vidutinių įmonių augimui ir virsmui MVKĮ, atsižvelgdama į MVĮ tinklo ir kitų suinteresuotųjų subjektų nuomonę. Tai padės priimti būsimus sprendimus, kaip geriausiai nustatyti suderintą MVKĮ apibrėžtį horizontaliesiems tikslams, ir nustatyti sritis, kuriose svarbu parengti proporcingas reglamentavimo, finansavimo ar politikos priemones.

Plėtra

2023 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Taryba paruošė dirvą **Europos Sąjungos, taigi ir bendrosios rinkos, plėtrai**³⁰. Komisija jau dabar imasi priemonių, kad šalys kandidatės būtų integruotos į bendrąją rinką, tikrinama jų pažangą derinant teisės aktus su ES teise, padėdama joms vykdyti būtinas (ir dažnai esmines) politines ir ekonomines reformas ir rengdama jas priimti narystės ES suteikiamas teises ir pareigas. Dauguma šalių kandidačių šiuo metu dalyvauja Bendrosios rinkos programoje ir Skaitmeninės Europos programoje. Siekiant suteikti šioms šalims daugiau galimybių patekti į ES bendrąją rinką, su Ukraina ir Moldova susitarta dėl geresnio išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės įgyvendinimo 2023–2024 m. veiksmų planų.

²⁵ [Pagalbos MVĮ dokumentų rinkinys \(europa.eu\)](#). Taip pat žr. šios ataskaitos 3A priedą „Pagalbos MVĮ dokumentų rinkinio politikos stebėjimo priemonė“.

²⁶ ES vidutinės kapitalizacijos įmonių išsidėstymo nustatymo, metmenų sudarymo ir atvaizdavimo tyrimas (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ad5fdad5-6a33-11ed-b14f-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-277396461>).

²⁷ <https://www.esri.ie/system/files/publications/BKMNEXT429.pdf>

²⁸ <https://eur-lex.europa.eu/LT/legal-content/summary/general-block-exemption-regulation.html>

²⁹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021XC1216\(04\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021XC1216(04))

³⁰ Europos Vadovų Taryba nusprendė pradėti derybas su Ukraina ir Moldovos Respublika, pradėti stojimo derybas su Bosnija ir Hercegovina, kai tik bus pasiektas reikiamas atitiktis lygis, ir Gruzijai suteikti šalies kandidatės statusą: [europeanCouncilConclusions-14-15-12-2023-en.pdf \(europa.eu\)](#).

Reikia priimti politinę atsakomybę už bendrąją rinką ir tai turėtų būti daroma bendromis visų dalyvių pastangomis visose politikos srityse.

Remdamosi pagal šį įgaliojimą padaryta pažanga, Komisija ir valstybės narės turėtų toliau baigti kurti ir modernizuoti bendrąją rinką, visų pirma paspartindamos tinkamą Sąjungos teisės įgyvendinimą ir griežtą vykdymo užtikrinimą nacionaliniu lygmeniu, įskaitant klausimus, susijusius su pertekliu reglamentavimu. Siekdama šių tikslų, Komisija ir toliau pasisako už specialių nacionalinių bendrosios rinkos biurų įsteigimą, o valstybės narės turėtų užtikrinti vyresniųjų vadovų lyderystę ir reikiamus išteklius. Šie biurai, kurie papildytų kitas bendradarbiavimo priemones, galėtų visų pirma padėti šalinti likusias kliūtis paslaugoms.

Bendrosios rinkos taisyklių įgyvendinimas turėtų būti supaprastintas, derinant prevencines, bendradarbiavimo ir taisomąsias priemones. Valstybės narės turėtų pasiekti konkrečius tikslus, susijusius su atitiktimi direktyvoms ir jų perkėlimu į nacionalinę teisę. SOLVIT tinklas, Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo darbo grupės darbas ir specialūs bendrosios rinkos biurai gali padėti pašalinti daugiau kliūčių bendrajai rinkai, taip pat ir paslaugų srityje. Tam reikėtų skirti pakankamai išteklių.

Reglamentavimo naštos mažinimas turėtų išlikti prioritetas visais lygmenimis. Reglamentavimo reformos ir paramos priemonės turėtų būti skirtos visų pirma MVĮ ir mažoms vidutinės kapitalizacijos įmonėms.

Kartu turėtų būti tęsiami būtini plėtros darbai ir reformos, siekiant užtikrinti abipusiai naudingą plėtros šalių integraciją į Europos tiekimo grandines.

2. Prieiga prie privačiojo kapitalo ir investicijų

PVRR	Aprašymas	Siektina reikšmė	Naujausia ES reikšmė ³¹
3 PVRR. Privačiosios investicijos, išreikštos BVP dalimi	Privačios investicijos yra tiesiogiai susijusios su paprasta prieiga prie privačiojo kapitalo.	Padidėjimas	19,3 proc. (2022 m.) 18,7 proc. (2021 m.)
4 PVRR. Rizikos kapitalo investicijos, išreikštos BVP dalimi	Pažanga šioje srityje yra geras prieigos prie privačiojo kapitalo bendros pažangos rodiklis.	Padidėjimas	0,09 proc. (2022 m.) 0,11 proc. (2021 m.)

Po finansų krizės privačių investicijų lygis ES, palyginti su kitomis tarptautinėmis rinkomis, gerai išsilaikė. Siekiant paskatinti privačiojo sektoriaus investicijas ir padidinti ES konkurencumą, labai svarbu stiprinti kapitalo rinkų sąjungą (KRS). Investicijas, kurių reikia žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai paspartinti, atsparumui didinti ir Sąjungos konkurencumui skatinti, visų pirma turės skirti privatusis sektorius.

Vykdam šiuos įgaliojimus, beveik visi iš Komisijos pasiūlytų 2020 m. KRS veiksmų plano 16 veiksmų buvo priimti arba dėl jų buvo pasiektas politinis susitarimas. Tačiau, nepaisant pagerėjusių ES kapitalo rinkų sąlygų, vien šiomis priemonėmis nebus užbaigta kurti KRS, o labai rizikingo kapitalo, pavyzdžiui, rizikos kapitalo, vis dar nepakanka novatoriškų bendrovių plėtrai ir būsimam augimui finansuoti.

³¹ 2023 m. gruodžio mėn. turimi duomenys. Dokumento SWD(2024) 78 1 priede „Ilgalaikio konkurencumo pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (PVRR) apžvalga“ pateikiama informacija apie ilgalaikes tendencijas.

ES taksonomijos reglamentu bus padidintas aplinkos atžvilgiu tvarios ekonominės veiklos finansavimas ir skatinama žaliaji pertvarka.

2023 m. gerokai sugriežtėjo **finansavimo sąlygos**, todėl susidarė sudėtingesnė investicinė aplinka. Palūkanų normos euro zonoje labai padidėjo, o naujoms paskoloms ar kredito linijoms taikomi skolinimo standartai tapo griežtesni ir skyrėsi visoje euro zonoje³². EIB³³ nurodo, kad 44 proc. ES įmonių galimybes gauti finansavimą laiko kliūtimi investicijoms.

Dabartinis **ES kapitalo rinkų** dydis ir gylis tebėra nepakankamas būsimam ES ekonomikos augimui remti. Gilesnė KRS padės sutelkti daugiau santaupų ir investicinių pajėgumų realiajai ekonomikai finansuoti, sumažins skolinimosi išlaidas ir sudarys palankesnes sąlygas investuoti į bendrąją rinką – visa tai būtina sėkmingai dvejopai pertvarkai.

Labai rizikingo kapitalo prieinamumas (ypač verslo plėtrai) ir toliau yra nepakankamas. ES akcijų rinkos kapitalizacija, išreikšta BVP procentine dalimi, **sudaro mažiau nei pusę** JAV akcijų rinkos kapitalizacijos (nepaisant didesnių santaupų ES) ir yra mažesnė nei Japonijos, Kinijos ar Jungtinės Karalystės akcijų rinkos kapitalizacija. Privataus ir rizikos kapitalo investicijos į skaitmeninių ir žaliųjų technologijų įmones nuolat didėja nuo 2016 m.³⁴ 2022 m. **rizikos kapitalas** sudarė 0,09 proc. BVP (žr. 4 PVRR), t. y. dvigubai daugiau nei 2018 m. (0,04 proc.), tačiau metinis pokytis buvo mažesnis ir vis dar sudarė nedidelę dalį JAV (0,75 proc.) ir Kinijos (0,58 proc.) lygio.

ES veiklą plečiančių įmonių skaičius sudaro 38 proc. JAV rodiklio, tačiau šis atotrūkis mažėja. Siekdamas toliau gerinti padėtį, EIB grupė ir penkios valstybės narės pradėjo įgyvendinti iniciatyvą „European Tech Champion“³⁵ – fondų fondo struktūrą, investuojančią į didelio masto rizikos kapitalo fondus, skirtus novatoriškoms ES bendrovėms. Ši priemonė papildė programos „InvestEU“ sukurtas vėlesnio etapo rizikos kapitalo fondų valdytojų finansavimo galimybes, pvz., rizikos kapitalo priemonę ESCALAR, kuri yra EUIPO fondo iniciatyva.

³² Žr., pavyzdžiui, Tarybos rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos, COM(2023) 903 *final*.

³³ [EIB Investment Survey 2023: European Union overview](#).

³⁴ Europos pramonės ekosistemų stebėseną, SWD(2024) 77.

³⁵ 2023 m. vasario 13 d., iš pradžių EIB grupė, padedama Vokietijos, Prancūzijos, Ispanijos, Italijos ir Belgijos.

Gilesnės ir labiau integruotos kapitalo rinkos yra itin svarbios siekiant finansuoti ES bendroves ir remti perėjimą prie skaitmeninės ir tvarios ekonomikos. Įgyvendinant 2020 m. kapitalo rinkų sąjungos veiksmų plano priemones bus daromas teigiamas poveikis ES kapitalo rinkų augimui, pagerės ES bendrovių galimybės naudotis rinkos finansavimo šaltiniais, o investuoti į ES bendroves taps lengviau ir patraukliau.

Labai svarbu, kad valstybės narės, privatūs suinteresuotieji subjektai ir ES institucijos toliau bendradarbiautų kuriant KRS, be kita ko, užtikrinant didesnę privataus kapitalo, pavyzdžiui, pensijų fondų, sutelkimą. Visų pirma Komisija ir valstybės narės turėtų skatinti tolesnes pastangas didinti tiesioginę įmonių ir kitų subjektų prieigą prie kapitalo rinkų, skatinti labai rizikingo ir rizikos kapitalo pasiūlą ES, remti startuolius ir sudaryti sąlygas įmonių plėtrai Europoje.

3. Valstybės investicijos ir infrastruktūra

PVRR	Aprašymas	Siektina	Naujausia ES
5 PVRR. Valstybės investicijos, išreikštos BVP dalimi	Valstybės investicijos atlieka svarbų vaidmenį plėtojant ir palaikant tokias verslo infrastruktūras kaip energetika, transportas ar skaitmeninis junglumas.	Padidėjimas	3,2 proc. (2022 m.) 3,2 proc. (2021 m.)

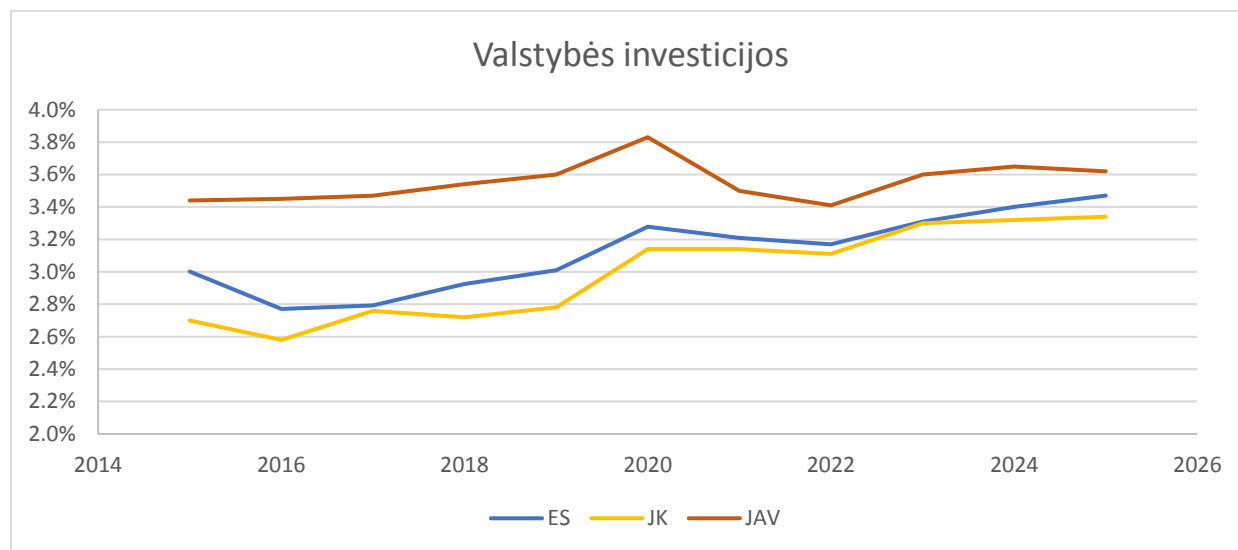
Valstybės investicijos padidėjo nuo žemo lygio, pasiekto po finansų krizės. ES sanglaudos politikos fondai, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (EGADP) ir kitos programos padeda finansuoti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, kartu išlaikant vienodas sąlygas ir skatinant konvergenciją visoje bendrojoje rinkoje. Tačiau norint sutelkti privatų finansavimą ir skirti 650 mlrd. EUR³⁷, kasmet reikalingų dvigubai pertvarkai ir Europos ekonomikos atsparumui didinti, reikia didesnių ir strategiškesnių valstybės investicijų, be kita ko, pasitelkiant novatoriškesnes priemones, kurios padėtų sumažinti privačių investicijų riziką.

Valstybės investicijos, sudarančios 3,3 proc. BVP, šiek tiek lenkia Jungtinės Karalystės (3,3 proc.) rodiklį ir šiek tiek atsilieka nuo JAV (3,6 proc.) rodiklio. Nors didžiąją dalį investicijų, reikalingų dvigubai pertvarkai finansuoti, sudarys privačios lėšos, valstybės investicijų vaidmuo išlieka labai svarbus, pavyzdžiui, tikslingai naudojant finansinius produktus ir derinant finansinius šaltinius, kad būtų skatinamos privačiosios investicijos ir mažinama jų rizika, pritraukiamos investicijos į infrastruktūrą, taip pat remiami projektai ekonominio saugumo interesų srityse, kuriose gali pritrūkti privačių investicijų. ES finansavimas tebėra būtinas siekiant patenkinti finansavimo poreikius ir kartu išvengti bendrosios rinkos susiskaidymo dėl skirtingo lygio nacionalinės (laikinos) valstybės pagalbos paramos ir sumažinti regioninius skirtumus.

³⁶ 2023 m. gruodžio mėn. turimi duomenys. Dokumento SWD(2024) 78 1 priede „Ilgalaikio konkurencingumo pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (PVRR) apžvalga“ pateikiama informacija apie ilgalaikes tendencijas.

³⁷ Apskaičiuota, kad 2022–2030 m. bendras papildomų investicijų poreikis, kad būtų pasiekti dvigubos pertvarkos tikslai, yra maždaug 650 mlrd. EUR per metus. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategic-planning/strategic-foresight/2022-strategic-foresight-report_en#:~:text=It%20is%20estimated%2C%20at%20lower,regions%20in%20Europe%20and%20beyond.https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_23_3194.

2 diagrama. Valstybės investicijos

Šaltinis – Europos Komisija, metinė makroekonominių (AMECO) duomenų bazė

Nuo 2021 m. išmokėta daugiau kaip 222 mlrd. EUR EGADP lėšų, o 2021–2024 m. išmokėta 192 mlrd. EUR sanglaudos politikos fondų lėšų³⁸. Pagal programą „InvestEU“ suteikta 13,44 mlrd. EUR ES garantijų, o pagal programą „Europos horizontas“ sutelkta daugiau kaip 24 mlrd. EUR mokslo ir inovacijų srityje.

Svarbus vaidmuo tenka ir tikslingesnėms priemonėms pagrindiniuose sektoriuose derinant reglamentavimo veiksmus ir, jei įmanoma, naudojant ES arba nacionalines lėšas. **Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktu**³⁹, **Lustų aktu** ir **Svarbiausiųjų žaliavų aktu** stiprinami ES vidaus gamybos pajėgumai ir įmonės skatinamos išnaudoti bendrosios rinkos potencialą. Pagal Europos lustų aktą, panaudojant 3,3 mlrd. EUR iš ES biudžeto, bus paremtos beveik 43 mlrd. EUR vertės investicijos. Paskelbta, kad lustų tiekimo grandinei bus skirta daugiau kaip 100 mlrd. EUR viešųjų ir privačiųjų investicijų. Pramonės aljansai⁴⁰, pavyzdžiui, neseniai pradėjęs veikti ypatingos svarbos vaistų aljansas, padeda glaudžiau bendradarbiauti pagrindinių technologijų tiekimo grandinėse ir taip prisideda prie ES konkurencingumo didinimo.

Naujojoje Europos inovacijų darbotvarkėje⁴¹ pateikiamos itin svarbios gairės ir paramos priemonės, kuriomis siekiama sudaryti geresnes galimybes gauti finansavimą, skatinti inovacijas pasitelkiant bandomąsias reglamentavimo terpes ir bandomąją aplinką, novatoriškus viešuosius pirkimus ir specialistų ugdymą.

³⁸ [Europos struktūrinių ir investicijų fondų atvirųjų duomenų portalas – Europos Komisija | Duomenys | Europos struktūriniai ir investicijų fondai \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1).

³⁹ [Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktas \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1).

⁴⁰ [Pramonės aljansai – Europos Komisija \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1).

⁴¹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/support-policy-making/shaping-eu-research-and-innovation-policy/new-european-innovation-agenda_en

Vykdamt **bendriems Europos interesams svarbus projektus** (BEISP) remiamos proveržio inovacijos arba infrastruktūros projektai ypatingos svarbos technologijų srityse. Iki šiol patvirtinti septyni integruoti BEISP⁴², kuriems skirta 27,9 mlrd. EUR nacionalinės valstybės paramos ir pritraukta daugiau kaip 50 mlrd. EUR privačiųjų investicijų.

„Inovacijų fondo“, finansuojamo iš ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos pajamų, lėšomis remiamos ir plečiamos inovacijos poveikio klimatui neutralizavimo technologijų srityje, kad būtų pasiekta visiška technologinė ir komercinė branda, ir jis tampa viena pagrindinių viešųjų priemonių įgyvendinant Europos žaliojo kurso pramonės strategija. Atsižvelgdama į tai, kad Inovacijų fondas veikia sėkmingai ir gauta daug paraiškų paskelbus didelės apimties kvietimus teikti paraiškas, Komisija sieks kuo labiau padidinti Inovacijų fondo biudžetą, iš anksto įsipareigodama skirti turimas lėšas.

Pagal **„Europos strateginių technologijų platformą“** (STEP)⁴³ bus remiamos investicijos į švarių technologijų, skaitmeninių technologijų, giliųjų technologijų inovacijų ir biotechnologijų sektorių svarbiausių technologijų kūrimą ir gamybą. Per STEP bus skiriamas finansavimas pagal esamas programas ir remiami projektų vykdytojai per būsimą suverenumo portalą. Priklausomai nuo valstybių narių sprendimų dėl perprogramavimo, šios iniciatyvos investicinis potencialas gali siekti dešimtis milijardų eurų.

Daugiau galima pasiekti ir vykdamt strateginius **viešuosius pirkimus**, kurie sudaro maždaug 14 proc. ES BVP. Šiuo metu viešuosiuose konkursuose nepakankamai atsižvelgiama į aplinkosaugos, socialinius ir inovacijų aspektus⁴⁴. Naujomis iniciatyvomis, kaip antai Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktu⁴⁵, nustatomi viešuosiuose pirkimuose taikytini aplinkos ir socialinio tvarumo, taip pat atsparumo kriterijai. Tai apskritai turėtų paskatinti vykdamt prekių ir paslaugų viešuosius pirkimus labiau remtis ne kainos aspektais.

Toliau gilinant bendrąją rinką turėtų būti tęsiamos valstybės investicijos į pagrindines prioritетines sritis visose valstybėse narėse, taip pat ir regioniniu lygmeniu vykdamt sanglaudos politiką, kad būtų užtikrintas nuoseklus augimas, konkurencingumas ir atsparumas, kartu išsvengiant bendrosios rinkos susiskaidymo.

Žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai finansuoti reikalingas strateginis priemonių derinys. Tam reikia aktyviau ir novatoriškiau naudoti finansavimo šaltinius Europos lygmeniu, kad būtų skatinamos privačiosios investicijos ir mažinama jų rizika. Viešieji pirkimai turėtų būti naudojami siekiant skatinti ir atlyginti už tvarumą, atsparumą, inovacijas ir socialiai atsakingą praktiką.

⁴² Du baterijų srityje, du puslaidininkinių srityje, du vandenilio ekosistemų srityje ir vienas debesijos ir tinklo paribio technologijų srityje. Taip pat žr. dokumento SWD(2024) 78 2 priedą.

⁴³ COM(2023) 335 *final*.

⁴⁴ <https://www.eca.europa.eu/lt/publications/sr-2023-28>. Europos Komisijos paskelbtos 2021 m. „Socialinio pirkimo“ gairės gali padėti viešojo administravimo institucijoms įgyvendinti tokius kriterijus, <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45767>.

⁴⁵ https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/sustainability/net-zero-industry-act_en

4. Moksliniai tyrimai ir inovacijos

PVRR	Aprašymas	Siektina	Naujausia ES
6 PVRR. MTP išlaidos, išreikštos procentine BVP dalimi	Bendros MTP išlaidos (viešosios ir privačiosios).	>3 proc. po 2030 m.	2,2 proc. (2021 m.) 2,3 proc. (2020 m.)
7 PVRR. Patento paraiškų skaičius milijonui gyventojų	Patentai atspindi ekonomikos gebėjimą panaudoti žinias ir parodo konkurencingumo pranašumą, kurį galima įgyti diegiant inovacijas.	Padidėjimas	EPO-ES – 151,1 (2022 m.) 151,75 (2021 m.)

Europa yra mokslo lyderė, kurioje parengiama penktadalis iš 10 proc. dažniausiai cituojamų mokslinių publikacijų. Tačiau tai ne visada lemia komercinę lyderystę (žr. 7 PVRR), dažnai dėl sunkumų plėtojant verslo veiklą ES. Reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų remiamos Europos pastangos nuo laboratorijos iki gamyklos, pavyzdžiui, kaip tai daroma puslaidininkių srityje pasitelkiant Europos lustų aktą, palengvinant bendradarbiavimą mokslinių tyrimų srityje ir teikiant paramą pagal programą „Europos horizontas“ arba Skaitmeninės Europos programą.

Inovacijos yra klestinčios ir konkurencingos ekonomikos pagrindas, o 2023 m. Europos inovacijų diegimo rezultatų suvestinėje⁴⁷ pabrėžiami gerėjantys ES inovacijų diegimo rezultatai visoje Europoje.

Per dvidešimt metų ES MTI investicijos padidėjo nuo 1,8 proc. iki 2,2 proc. BVP (žr. 6 PVRR), tačiau jų metinis pokytis mažėjo ir nesiekia 3 proc. tikslo⁴⁸ bei jos yra nevienodai pasiskirsčiusios tarp regionų ir valstybių narių. MTI investicijos tebėra mažesnės nei JAV (3,4 proc. BVP)⁴⁹ ir Kinijoje (2,4 proc.), visų pirma dėl verslo sektoriaus MTI atotrūkio⁵⁰ ir apmirusių valstybės MTI investicijų. Be to, šių investicijų veiksmingumą ir poveikį mažina nuolatinės struktūrinės kelių MTI sistemų problemos, pavyzdžiui, silpni mokslo ir verslo ryšiai.

⁴⁶ 2023 m. gruodžio mėn. turimi duomenys. Dokumento SWD(2024) 78 1 priede „Ilgalaikio konkurencingumo pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (PVRR) apžvalga“ pateikiama informacija apie ilgalaikes tendencijas.

⁴⁷ <https://op.europa.eu/en/web/eu-law-and-publications/publication-detail/-/publication/04797497-25de-11ee-a2d3-01aa75ed71a1>

⁴⁸ [Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m. Europos Komisija \(europa.eu\).](https://op.europa.eu/en/web/eu-law-and-publications/publication-detail/-/publication/04797497-25de-11ee-a2d3-01aa75ed71a1)

⁴⁹ Pastaraisiais dešimtmečiais bendros MTP išlaidos (išreikštos procentine BVP dalimi) ir bendras patentų paraiškų skaičius (PCT, vienam milijonui gyventojų) buvo maždaug 25–40 proc. mažesni nei JAV.

⁵⁰ Viena iš priežasčių, kodėl ES verslo sektoriaus MTP investicijos yra mažesnės nei JAV, yra susijusi su struktūriniais MTP verslo investicijų sektoriaus profilio skirtumais. Tiek JAV, tiek Kinijoje ypač daug MTP investicijų skiriama sparčiai augančioms sritims, pavyzdžiui, IT / IRT bei susijusioms paslaugoms ir su sveikata susijusioms sritims (ypač JAV). Palyginti, ES pirmauja pagal automobilių sektoriaus MTP investicijas ir turi platesnį pramonės MTP investicijų portfelį, be kita ko, pramonės šakose, kuriose kuriamos ir taikomos žaliosios technologijos, dekarbonizacijai ir žiedinei ekonomikai. Daugiau informacijos pateikiama 2023 m. ES pramonės MTP investicijų rezultatų suvestinėje, Europos Komisija, Jungtinis tyrimų centras, Europos Sąjungos leidinių biuras, 2023 m.,

<https://data.europa.eu/doi/10.2760/506189>.

ES yra pasaulinė lyderė **kuriant technologijas**, kuriose derinamos skaitmeninės ir žaliosios inovacijos, o didelė ES patentavimo veiklos dalis sutelkta į klimato kaitos technologijas⁵¹. Tik skaitmeninėje srityje 2020 m. ES dalis sudarė 20 proc. ir buvo panaši į JAV dalį.

Siekdama sumažinti nepakankamą plėtros finansavimą Europos rinkose, Europos inovacijų taryba (EIC) derina dotacijas ir nuosavą kapitalą, kad paremtų perspektyvius pažangių technologijų startuolius ir veiklą plečiančias įmones. Jau patvirtinta daugiau kaip 1 mlrd. EUR investicijų į beveik 200 giliųjų technologijų veiklą plečiančių įmonių. Be to, Europos inovacijos ir technologijos institutas padėjo sutelkti dar 7,3 mlrd. EUR privačių investicijų į strateginių sektorių, kaip antai baterijų, vandenilio ar sveikatos sektorių, startuolius.

Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę valstybės narės sutelkia daugiau kaip 47 mlrd. EUR MTI investicijų ir pradės įgyvendinti savo MTI sistemų reformas, kurioms taip pat skirta 35 mlrd. EUR pagal sanglaudos politiką.

Nepaisant viso to, per pastaruosius 30 metų bendrojo gamybos veiksmų našumo ES augimas nesiekė nei pusės tokio augimo JAV. Todėl reikia dar daugiau dėmesio skirti strateginėms technologijoms (pvz., švarioms technologijoms, svarbiausių žaliavų pakaitalams, skaitmeninėms technologijoms, pažangioms medžiagoms, pažangioms ir švarioms gamybos technologijoms), įskaitant tas, kurios turi dvejopo naudojimo potencialą.

Reikia ne tik didinti ES investicijas į mokslinius tyrimus ir inovacijas, bet ir toliau teikti pirmenybę moksliniams tyrimams, atsižvelgiant į ilgalaikius ES konkurencingumo poreikius, ir stiprinti mokslinių tyrimų rezultatų praktinį pritaikymą versle.

Reikia reformų, kad būtų modernizuotos MTI sistemos ir padidintas MTI investicijų poveikis. Pavyzdžiui, patrauklų verslo modelį galima sukurti stiprinant įmonių ir mokslinių tyrimų subjektų ryšius ir gerinant paramos struktūras, kad mokslinių tyrimų ir inovacijų rezultatai galėtų pasinaudoti pramonė.

ES lygmeniu Komisija toliau rengs ir įgyvendins politiką, kuria siekiama skatinti giliųjų technologijų ir žaliųjų technologijų novatoriškus startuolius ir veiklą plečiančias įmones, be kita ko, stiprindama Europos inovacijų tarybos pajėgumus.

5. Energetika

PVRR	Aprašymas	Siektina	Naujausia ES
8 PVRR. Atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos dalis	Atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamyba (kaip siūloma Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvoje).	45 proc. 2030 m.	23,02 (2022 m.) 21,77 proc. (2021 m.)
9 PVRR. Elektros energijos kainos ne namų ūkių vartotojams	Elektros energijos kaina pramoniniams vartotojams yra geras energijos įperkamumo rodiklis.	Sumažėjimas, vėliau – stabilizacija	ES pramoninių vartotojų intervalas ⁵³ –

⁵¹ [EIB Investment Survey 2023: European Union overview.](#)

⁵² 2023 m. gruodžio mėn. turimi duomenys. Dokumentų SWD(2024) 77–78 1 priede „Ilgalaikio konkurencingumo pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (PVRR) apžvalga“ pateikiama informacija apie ilgalaikes tendencijas.

⁵³ Pramoninių vartotojų intervalas apima vidutinio dydžio vartotojus, kurie per metus suvartoja nuo 500 MWh iki 2000 MWh, ir pagal jį nustatomas įperkamumo rodiklis.

0,21 EUR/kWh
(2023 m. 1 pusmetis)
0,18 EUR/kWh
(2022 m. 1 pusmetis)

ES pirmauja pasaulyje pereinant prie dekarbonizuotos energetikos sistemos. 2022 m. išmetamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis buvo 32,5 proc.⁵⁴ mažesnis nei 1990 m., o ES BVP padidėjo 67 proc. Tuo pat metu Rusijos karas Ukrainoje sukėlė energetikos krizę, kuri smarkiai paveikė namų ūkius ir Europos pramonės konkurencingumą. Nors dabar energijos kainos yra sumažėjusios, jos vis dar gerokai viršija ankstesnes ilgalaikes tendencijas ir nuolat yra didesnės nei konkuruojančiuose regionuose. Labiau tarpusavyje susijusios ir integruotos energijos vidaus rinkos padės užtikrinti galimybes naudoti įperkama, gausią, patikimą ir dekarbonizuotą energiją.

Nuo 2010 m. iki 2021 m. ES pramonės ekosistemų išmetamas teršalų kiekis iš viso sumažėjo 3 proc. Per tą patį laikotarpį energijos tiekimo sektoriaus išmetamas teršalų kiekis sumažėjo 35 proc.⁵⁵

Iki 2021 m. ES elektros energijos kainos didelėms pramonės įmonėms buvo šiek tiek mažesnės nei Japonijoje ir Jungtinėje Karalystėje, tačiau dvigubai didesnės nei JAV. Nuo 2021 m., be sukrėtimo, kurį sukėlė Rusijos agresijos karas Ukrainoje, kainų skirtumas, palyginti su JAV, padidėjo, o tai pakenkė ES konkurencingumui⁵⁶.

Tikimasi, kad ES elektros energijos rinkos modelio reforma⁵⁷ paspartins švarios energijos naudojimą, nes bus sudarytos palankesnės sąlygos sudaryti ilgalaikes sutartis, kurios užtikrintų ir kainų nuspėjamumą, ir investicijų tikrumą, taip padedant vidutinės trukmės laikotarpiu sumažinti energijos gamybos sąnaudas. Per pastaruosius penkerius metus MVĮ išlaidos energiją taupančioms technologijoms didėjo visose pramonės ekosistemose, ypač žemės ūkio ir maisto produktų, tekstilės, turizmo, orlaivių bei erdvėlaivių ir gynybos pramonėje³⁴. Pažangiosios gamybos technologijos, pavyzdžiui, pramoninė robotika ir adityvioji gamyba, gali dar labiau padėti taupyti energiją.

ES turės iš esmės elektrifikuoti savo energijos paklausą. Tam reikia didelių investicijų į dekarbonizuotas technologijas. 2015–2022 m. ES vidaus investicijos į atsinaujinančiuosius energijos išteklius augo 18,7 proc. per metus ir pasiekė 38 mlrd. EUR per metus. Dar didesnis (92 mlrd. EUR) tiesioginių užsienio investicijų srautas patvirtina ES pramonės lyderystę šioje srityje³⁴. Iš komunikato dėl Europos 2040 m. klimato tikslo poveikio vertinimo ataskaitos matyti, kad 2040 m., kartu su branduoline energija, iš atsinaujinančiųjų išteklių bus pagaminama

⁵⁴ Klimato politikos veiksnių pažangos ataskaita (2023 m.), COM/2023/650 final.

⁵⁵ Eurostatas, Išlankų sąskaitos, šiltnamio efektą sukeliančios dujos pagal NACE 2 red. veiklos rūšis, ketvirčio duomenys.

⁵⁶ Žr., pavyzdžiui, „Orgalim“ 2023 m. rudens ekonomines perspektyvas.

⁵⁷ [ES elektros energijos rinkos modelio reforma \(europa.eu\)](https://europa.eu).

daugiau kaip 90 proc. ES suvartojamos elektros energijos⁵⁸. Komisija taip pat įsteigė Europos mažųjų modulinį reaktorių pramonės aljansą.

Taip pat bus labai svarbu sujungti naujus dekarbonizuotos energijos gamybos centrus su naujais vartojimo centrais. Europos tinklų veiksmų planas yra pirmas žingsnis numatant keletą veiksmų, kaip paspartinti **tinklų plėtrą** ir sparčiau integruoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją⁵⁹. Juo turėtų būti grindžiami būsimi išsamūs veiksmai, kuriais siekiama paspartinti Europos integruotos energetikos infrastruktūros plėtrą. Skaitmenizacija taip pat yra naujosios tinklų sistemos pagrindas⁶⁰. Visų (naujų) energijos šaltinių integravimui ir sistemos stabilizavimui reikalinga skaitmenizacija, prieiga prie duomenų ir automatizavimas.

Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktas ne tik užtikrins plėtrą, bet ir sustiprins **poveikio klimatui neutralizavimo technologijų** gamybą ES. Europos vėjo energijos veiksmų plane pateikiamos rekomendacijos ir įsipareigojimai remti vėjo energijos gamybos pajėgumus Europoje⁶¹.

EGADP ir „REPowerEU“ taip pat atlieka svarbų vaidmenį didinant ES energetikos sistemos atsparumą, saugumą ir tvarumą, visų pirma investuojant į energijos vartojimo efektyvumą, atsinaujinančiųjų išteklių energiją ir tinklus, kartu prisidedant prie kovos su energijos nepriteklumi.

⁵⁸ Be to, valstybių narių branduolinės energetikos aljansas paskelbė apie ketinimą iki 2050 m. pasiekti 150 GW branduolinės energijos pajėgumus.

⁵⁹ COM(2023) 757.

⁶⁰ COM(2022) 552.

⁶¹ COM(2023) 669.

Per pastaruosius penkerius metus ES iš esmės atnaujino savo energetikos politikos priemonių rinkinį, kad būtų pasiekti Europos žaliojo kurso tikslai, įskaitant pramonės planą.

Tačiau reikės dar daugiau pastangų, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos plėtoti dekarbonizuotą elektros energiją, ją integruoti į energijos tinklus ir didinti poveikio klimatui neutralizavimo technologijų gamybą. Visa tai būtina siekiant sumažinti energijos kainas ir sustiprinti Europos konkurencingumą.

Valstybės narės turėtų prisidėti šiose srityse, pavyzdžiui, įgyvendindamos tinklų ir vėjo energijos veiksmų planus, Atsinaujinančiųjų išteklių energijos direktyvą ir dalyvaudamos Bendrosios rinkos veikimo užtikrinimo darbo grupės darbe, susijusiam su leidimų išdavimu ir sparčiu Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės akto įgyvendinimu. Valstybės narės turėtų pasinaudoti STEP iniciatyva, kad išnaudotų visų ES priemonių, įskaitant ES sanglaudos politikos fondus, potencialą ir paremtų svarbiausių strateginių švarios energijos technologijų kūrimą ir gamybą.

6. Žiediškumas

PVRR	Aprašymas	Siektina	Naujausia ES
10 PVRR. Žiedinio medžiagų naudojimo rodiklis	Žiedinio medžiagų naudojimo rodikliu matuojama atgautų ir į ekonomiką gražinamų medžiagų dalis, palyginti su bendru medžiagų naudojimu. Žiedinės ekonomikos veiksmų plane nustatytas tikslas: padvigubinti, palyginti su 2020 m.	23,4 proc. iki 2030 m.	11,5 proc. (2022 m.) 11,7 proc. (2021 m.)

Europa palengva pereina prie labiau žiedinės ekonomikos. Nuo 2000 m. ES pramonės išteklių našumas⁶³ padidėjo 37 proc., o tai rodo, kad ES gamyboje medžiagos naudojamos efektyviau, tačiau pastarąjį dešimtmetį ES medžiagų pėdsakas⁶⁴ išliko stabilus⁶⁵. Įgyvendinus neseniai priimtus teisės aktus, pagerės žiediško verslo modelis.

Didesnis ekonomikos žiediškumas reiškia mažesnę pirminių medžiagų suvartojimą, mažiau atliekų ir mažesnę priklausomybę. Jis taip pat reiškia didelį kokybiškų darbo vietų kūrimo potencialą, ypač socialinėje ekonomikoje. Bioekonomika gali prisidėti prie didesnio žiediško, pavyzdžiui, baterijų medžiagų srityje.

2022 m. antrinių žaliavų naudojimo lygis yra 11,5 proc. ir sudaro mažiau nei pusę 2030 m. nustatyto tikslo, o tai rodo didelį neišnaudotą potencialą (žr. 3 diagramą ir 10 PVRR). Tuo pat metu per dvidešimt metų ES pramonės išteklių našumas padidėjo 37 proc.⁶⁶ ir dabar yra panašus į JAV bei tris kartus didesnis nei Kinijos.

⁶² 2023 m. gruodžio mėn. turimi duomenys. Dokumento SWD(2024) 78 1 priede „Ilgalaikio konkurencingumo pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (PVRR) apžvalga“ pateikiama informacija apie ilgalaikes tendencijas.

⁶³ Tai šalies ekonomikos dydžio ir šalies gamtinių išteklių naudojimo santykis.

⁶⁴ Tai bendras gyventojų suvartojamų žaliavų kiekis: jis apima ES gamyboje naudojamas medžiagas, pridėjus į importuojamas prekes įterptas medžiagas ir atėmus į eksportuojamas prekes įterptas medžiagas.

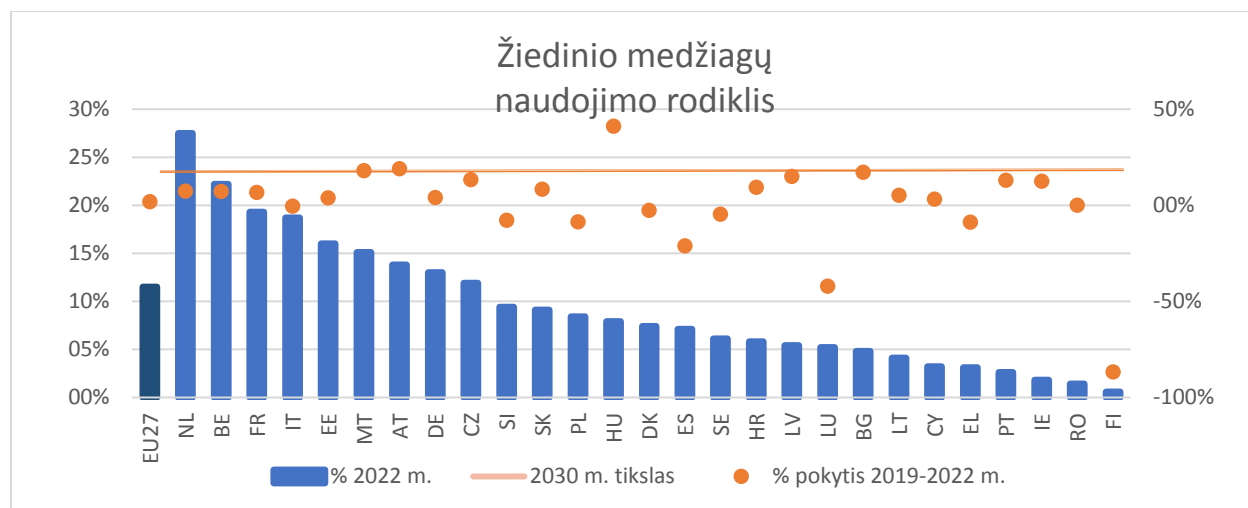
⁶⁵ [Europa medžiagų pėdsakas \(europa.eu\)](https://europe.europa.eu).

⁶⁶ Eurostatas, [Material flow accounts and resource productivity – Statistics Explained \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat).

Netvarus vartojimas ir su juo susijusi gamyba yra pagrindiniai žiediško trūkumai⁶⁷. Tik 20 proc. MVĮ naudoja perdirbtas medžiagas ir tik 11 proc. taiko žiedinius medžiagų verslo modelius⁶⁸.

Neseniai priimti arba politiškai suderinti teisės aktai sukuria **tvirtą pagrindą didesiam žiediško** Sajungoje. Pradinės grandies sektoriaus **Svarbiausių žaliavų akte** numatyta, kad iki 2030 m. Sąjungos perdirbimo pajėgumai turėtų padengti 25 proc. metinio strateginių žaliavų suvartojimo Sajungoje. Gaminių lygmeniu **Tvartų gaminių ekologinio projektavimo reglamentas** leis sukurti konkrečius žiediško kriterijus ES rinkai tiekiamų kategorijų gaminiams⁶⁹. Tai padės spręsti bendrosios rinkos susiskaidymo problemą, kylantią dėl skirtingų nacionalinių gaminių tvarumo taisyklių. Skaitmeninis gaminių pasas palengvins dalijimąsi informacija tiekimo grandinėse. Bus sustiprinta rinkos priežiūra, kad būtų sprendžiamas taikomų ekologinio projektavimo reikalavimų vykdymo užtikrinimo trūkumas, visų pirma importuojamų gaminių atžvilgiu. Jau dabar **ES baterijų reglamentavimo sistema**⁷⁰ padeda kurti žiedines baterijų gamybos vertės grandines. Kartu, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas didesiam žiediško, vis dar reikia pašalinti kai kurias kliūtis, pavyzdžiui, susijusias su atliekų apibrėžtimi. Vartotojų lygmeniu Direktyva, kuria vartotojams suteikiama daugiau galių dalyvauti žaliojoje pertvarkoje, ir Ekologiškumo teiginių direktyva padeda vartotojams atpažinti patikimus ir tvartus gaminius.

3 pav. Žiedinio medžiagų naudojimo rodiklis (antrinių medžiagų naudojimas, palyginti su bendru medžiagų naudojimu, proc.)

Šaltinis – Eurostatas

Neseniai priimti teisės aktai padidins žiediško Sajungoje. Tačiau, kad būtų užtikrintas jų veiksmingumas, valstybės narės turi stengtis stiprinti su žiediško susijusių gaminių reglamentavimo reikalavimų rinkos priežiūrą. Be to, valstybės narės galėtų skatinti tvarų

⁶⁷ [Conditions and pathways for sustainable and circular consumption in Europe — European Environment Agency \(europa.eu\)](https://europea.eu).

⁶⁸ Žr. pramonės ekosistemų tyrimą 6 priede.

⁶⁹ Tvartų gaminių ekologinio projektavimo reglamentas (COM/2022/142).

⁷⁰ Reglamentas (ES) 2023/1542.

medžiagų vartojimą remdamos antrinių medžiagų naudojimą pramonėje (įmonių pramoninę simbiozę) ir dalijimosi ekonomikos platformas, kuriose galėtų derėti perdirbamų / pakartotinai naudojamų atliekų pasiūla ir paklausa. Be to, svarbu racionalizuoti žiedinę ekonomiką skatinant mokslinius tyrimus ir inovacijas, keliant darbo jėgos kvalifikaciją ir ją perkvalifikuojant bei tikslingai naudojant finansavimo priemones.

7. Skaitmenizacija

PVRR	Aprašymas	Siektina	Naujausia ES
11 PVRR. MVĮ skaitmeninis intensyvumas	ES įmonių, pasiekusių bent bazinį skaitmeninio intensyvumo lygį, dalis. Pagrindinis lygis apima bent keturių iš dvylikos pasirinktų skaitmeninių technologijų naudojimą (pvz., naudojama DI technologija; e. prekybos apyvarta sudaro ne mažiau kaip 1 proc. visos apyvartos ir pan.), kaip apibrėžta Skaitmeninio dešimtmečio politikos programoje.	90 proc. iki 2030 m.	69,30 proc. (2022 m.) 61,36 proc. (2021 m.)
12 PVRR. Skaitmeninių technologijų naudojimas įmonėse	Europos įmonių, kurios naudojami debesijos kompiuterijos paslaugomis, didžiaisiais duomenimis ir (arba) dirbtiniu intelektu, dalis. Skaitmeninio dešimtmečio politikos programoje nustatytas tikslas.	75 proc. iki 2030 m.	Debesijos kompiuterijos paslaugos – 34 proc. (2021 m.) Didieji duomenys – 14 proc. (2020 m.) Dirbtinis intelektas – 8 proc. (2021 m.)

Skaitmeninių technologijų diegimas ir naudojimas bei bendra ekonomikos skaitmenizacija yra esminiai konkurencingumo ir savarankiškumo veiksniai. Šiuo metu įgyvendinamos kelios finansavimo priemonės ir teisėkūros iniciatyvos, skirtos įmonių skaitmenizacijai ir ES informacinių ir ryšių technologijų sektoriaus konkurencingumui didinti. Norint paspartinti skaitmeninę transformaciją, mažinti investicijų deficitą ir stiprinti skaitmeninius pajėgumus pagal Skaitmeninio dešimtmečio politikos programą, reikės tęsti ir stiprinti bendras pastangas.

Nepaisant ES pranašumų konkrečiose skaitmeninių technologijų srityse, pavyzdžiui, pažangiųjų gamybos technologijų ir puslaidininkių gamybos įrangos, ES dalis pasaulinėje informacinių ir ryšių technologijų (IRT) rinkoje per pastarąjį dešimtmetį drastiškai sumažėjo nuo 21,8 proc. (2013 m.) iki 11,3 proc. (2022 m.), o JAV dalis padidėjo nuo 26,8 proc. iki 36 proc.⁷²

Skaitmeninio dešimtmečio politikos programa⁷³ yra ES ir nacionalinių institucijų bendradarbiavimo valdymo sistema, skirta padėti siekti konkrečių 2030 m. tikslų ir uždavinių. Daugiausia dėmesio skiriama keturioms sritims: skaitmeniniams įgūdžiams; skaitmeninei infrastruktūrai; įmonių skaitmenizacijai, be kita ko, naudojant pažangiąsias technologijas, kaip antai dirbtinį intelektą (DI), debesijos paslaugas ir didžiųjų duomenų analizę, ir viešųjų paslaugų

⁷¹ 2023 m. gruodžio mėn. turimi duomenys. Dokumento SWD(2024) 78 1 priede „Ilgalaikio konkurencingumo pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (PVRR) apžvalga“ pateikiama informacija apie ilgalaikes tendencijas.

⁷² [ICT global market share worldwide 2023 | Statista](#).

⁷³ 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2022/2481.

skaitmeninimui. Pirmojoje Skaitmeninio dešimtmečio būklės ataskaitoje⁷⁴ pabrėžiama, kad **reikia spartinti ir gilinti bendras pastangas** siekiant įgyvendinti mūsų užmojus puslaidininkų, pažangiųjų skaitmeninių įgūdžių srityse ir skatinti Europos įmonių skaitmeninę transformaciją.

Keliomis ES finansavimo priemonėmis padedama stiprinti **skaitmeninius gebėjimus, infrastruktūrą ir skaitmeninei pertvarkai reikalingus įgūdžius**. Pavyzdžiui, programa DIGITAL (kartu su programa Europos horizontas⁶) prisidėjo prie to, kad ES taptų pasaulinio lygio lydere didelio našumo kompiuterijos srityje, ir teikia strateginį finansavimą dirbtinio intelekto, pažangiųjų skaitmeninių įgūdžių, kibernetinio saugumo ir viešojo administravimo institucijoms bei įmonėms skirtų skaitmeninių sprendimų diegimo projektams remti.

Perversminis generatyvinio DI atsiradimas sukuria unikalią galimybę rinkoje, kuri, kaip tikimasi, nuo 2023 m. iki 2030 m. augs daugiau kaip 24,4 proc. per metus⁷⁵. Siekiant paskatinti inovacijas DI srityje, DI aktu sukuriami stabili, nuspėjama ir proporcinga teisinė sistema DI kūrejams, skatinanti piliečių ir įmonių pasitikėjimą DI taikomosiomis programomis ir taip skatinanti jų naudojimą ES.

Be to, papildant reglamentavimo sistemą, DI startuolių ir inovacijų priemonių rinkinys⁷⁶ padės Europai tapti novatoriška patikimo DI lydere. Remiantis pirmaujančia pasaulyje Europos našiosios kompiuterijos infrastruktūra („EuroHPC“), pagal ją kuriamos „DI gamyklos“, kuriose sutelkiamos pagrindinės DI sudedamosios dalys – duomenys, kompiuterija, algoritmai ir specialistai – ir kurios veikia kaip vieno langelio principu veikiančios DI startuolių mokymo ir didelių DI modelių kūrimo vietos. Be to, jis sujungia DI startuolius ir tyrėjus su pramoniniais naudotojais, skatindamas novatorišką generatyvinio DI taikymą 14 Europos pramonės ekosistemų.

Jau pradėtos įgyvendinti kitos ES politikos priemonės, kuriomis siekiama **didinti vidaus pajėgumus** kitų horizontaliųjų skaitmeninių technologijų srityje, ir dėmesys sutelktas į **strateginės priklausomybės** nuo lustų ir debesijos paslaugų mažinimą⁷⁷. **Lustų aktu** bus didinami ES gamybos pajėgumai⁷⁸, siekiant užtikrinti, kad iki 2030 m. Europoje pagaminti pažangieji puslaidininkiai sudarytų ne mažiau kaip 20 proc. pasaulinės gamybos pagal vertę. **Mikroelektronikos ir naujos kartos debesijos infrastruktūros ir paslaugų BEISP** sutelkia dideles bendroves ir startuolius investuoti į didelius novatoriškus pramonės pajėgumus⁷⁹ ir kurti sąveikią ir atvirai prieinamą Europos duomenų tvarkymo ekosistemą.

⁷⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2023-report-state-digital-decade>. Tai išsami sistema, kuria vadovaujantis ir koordinuojant visus veiksmus, susijusius su skaitmeninėmis technologijomis, laikomasi pramonės politikos požiūrio. Pažymėtina, kad joje nustatomi ir stebima, kaip įgyvendinami skaitmeninio dešimtmečio tikslai, kurie yra išmatuojami ryšio, skaitmeninių įgūdžių, skaitmeninio verslo ir skaitmeninių viešųjų paslaugų tikslai.

⁷⁵ Association for Computing Machinery, TechBriefs, summer 2023/ issue 8 -[3626110 \(acm.org\)](https://www.acm.org).

⁷⁶ [Komisija skelbia DI inovacijų priemonių rinkinį dirbtinio intelekto startuoliams ir MVI remti | Europos skaitmeninės ateities formavimas \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1111).

⁷⁷ Dokumentas SWD(2021) 352 dėl strateginės priklausomybės ir pajėgumų, pridėdamas prie dokumento „Naujosios 2020 m. pramonės strategijos atnaujinimas. Bendrosios rinkos stiprinimas siekiant Europos ekonomikos atsigavimo“.

⁷⁸ Jau dabar planuojama, kad iki 2030 m. internete bus pristatyta ir pradės veikti 14 naujų gamyklų.

⁷⁹ Įskaitant svarbiausias žaliavas, įrangą, plokšteles, mokslinius tyrimus, pasirengimą gamybai ir projektavimą.

ES bendrovėms pradėjus taikyti skaitmenines technologijas gali gerokai padidėti darbo našumas visoje ekonomikoje. 2022 m. 69 proc. ES MVĮ turėjo bent pagrindinį skaitmeninių technologijų intensyvumo lygį, palyginti su 2030 m. skaitmeninio dešimtmečio tikslu, kuris yra 90 proc. (žr. 11 PVRR). ES įmonių, kuriose dirba 10 ir daugiau darbuotojų ir kurios taiko skaitmenines technologijas, dalis didžiųjų duomenų srityje 2020 m. sudarė 14 proc., 2021 m. debesijos srityje – 34 proc. ir DI srityje – 8 proc., palyginti su 2030 m. tikslu, kad 75 proc. bendrovių naudotų bent vieną iš šių technologijų (žr. 12 PVRR). Skaitmeninių technologijų startuoliai labai aktyviai veikia daugumoje pramonės ekosistemų, iš kurių didžiausią dalį sudaro sveikatos, judumo, kultūros ir kūrybos pramonės šakos³⁴. Daugelis šių startuolių siūlo pagrindinius skaitmeninius sprendimus, pavyzdžiui, elektronines prekyvietes ar programinės įrangos paslaugas, kurios padeda transformuoti ekosistemas.

ES įmonių, ypač MVĮ, ir viešųjų paslaugų skaitmenizacija vyksta sparčiai, tačiau kai kuriose srityse vis dar gerokai atsilieka nuo 2030 m. skaitmeninio dešimtmečio tikslų ir uždavinių. ES ir valstybės narės turėtų visapusiškai įgyvendinti Skaitmeninio dešimtmečio politikos programą, kad išspręstų šią problemą.

ES jau ėmėsi įvairių politikos priemonių strateginei priklausomybei mažinti ir konkurencingumui skatinti, didindama investicijas į strategines technologijas, pavyzdžiui, puslaidininkius, debesijos paslaugas, DI ir našiąją kompiuteriją. Kad šios politikos priemonės būtų veiksmingesnės, valstybės narės turi suderinti strategijas, skirtas pramonės pajėgumams atitinkamose srityse kurti.

8. Švietimas ir įgūdžiai

PVRR	Aprašymas	Siektina	Naujausia ES
13 PVRR. Suaugusiųjų (vidutinis moterų ir vyrų) dalyvavimas švietimo ir mokymo veikloje kiekvienais metais	Aktyvesnis dalyvavimas mokymuose reikš tinkamą pažangą plėtojant tvariam konkurencingumui reikalingus įgūdžius (vienas iš Porto aukščiausiojo lygio susitikime nustatytų tikslų, socialinis ramstis).	60 proc. iki 2030 m.	37,4 proc. (2016 m.) (remiantis suaugusiųjų švietimo tyrimu, kuris anksčiau buvo atliekamas kartą per 6 metus.)
14 PVRR. Suaugusiųjų užimtumo lygis	Didesnis užimtumo lygis prisideda prie socialiai tvaraus konkurencingumo (vienas iš Porto aukščiausiojo lygio susitikime nustatytų tikslų, socialinis ramstis).	78 proc. iki 2030 m.	74,6 proc. (2022 m.) 73 proc. (2021 m.)
15 PVRR. IRT specialistai (moterų ir vyrų vidurkis, visų dirbančiųjų procentinė dalis)	Šiuo rodikliu, kuris yra vienas iš Skaitmeninio dešimtmečio politikos programos tikslų, vertinama pažanga, padaryta formuojant reikiamo dydžio darbo jėgą, kurios specializacija – skaitmeninių technologijų kūrimas ir diegimas.	20 mln. iki 2030 m. (t. y. maždaug 10 proc. visų dirbančiųjų)	9,4 mln. (2022 m.) 8,9 mln. (2021 m.) Visų dirbančiųjų procentinė dalis – 4,6 proc. (2022 m.) 4,5 proc. (2021 m.)

⁸⁰ 2023 m. gruodžio mėn. turimi duomenys. Dokumento SWD(2024) 78 1 priede „Ilgalaikio konkurencingumo pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (PVRR) apžvalga“ pateikiama informacija apie ilgalaikes tendencijas.

Galimas 15a PVRR. Vidutinis penkiolikmečių testų rezultatas (PISA)	PISA yra EBPO tarptautinio moksleivių vertinimo programa. Pagal PISA vertinamas penkiolikmečių gebėjimas naudotis skaitymo, matematikos ir gamtos mokslų žiniomis bei įgūdžiais sprendžiant realaus gyvenimo uždavinius.	Padidėjimas	<i>Matematika –</i>
			474 (2022 m.)
			492 (2018 m.)
			<i>Skaitymas –</i>
			475 (2022 m.)
			488 (2018 m.)
<i>Gamtos mokslai –</i>			
484 (2022 m.)			
488 (2018 m.)			

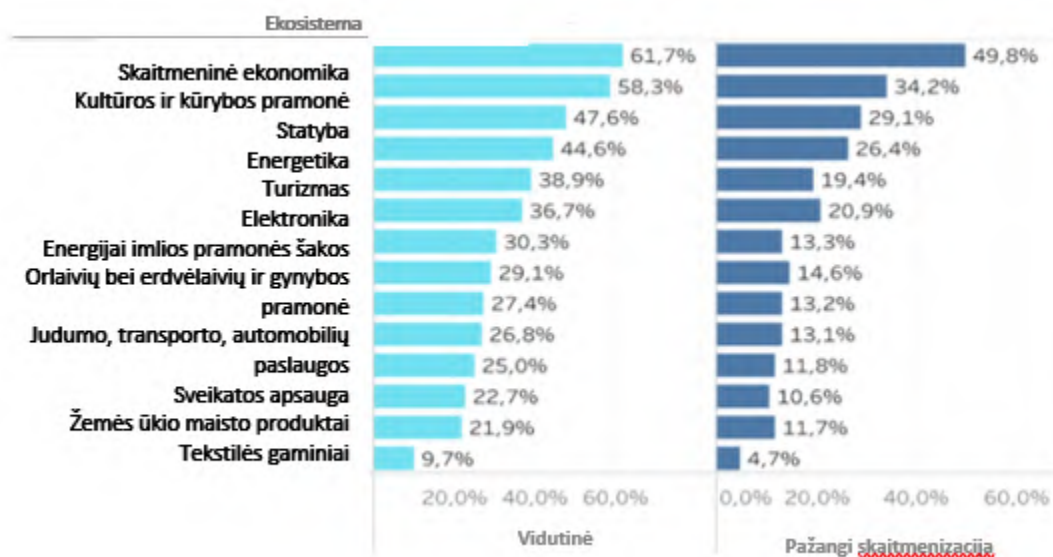
2022 m. užimtumo lygiui pasiekus 74,6 proc., ES gali pasiekti 2030 m. 78 proc. užimtumo lygio tikslą. Vis dėlto šiuo metu trys ketvirtadaliai MVĮ susiduria su darbuotojų ir įgūdžių trūkumu, o šią problemą pradėta spręsti Įgūdžių paktu ir darbo jėgos judumą lengvinančiomis priemonėmis. Siekiant pritraukti ir išlaikyti darbo jėgą, labai svarbu užtikrinti kokybišką darbo vietų prieinamumą, mažinti lyčių nelygybę ir skatinti lygias galimybes visiems. Vykstant demografiniams pokyčiams, kvalifikuota darbo jėga yra vienas svarbiausių konkurencingumo veiksnių⁸¹.

Dėl žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos atsiranda **naujų įgūdžių poreikis**, todėl reikia kelti darbuotojų kvalifikaciją ir juos perkvalifikuoti. Pavyzdžiui, 35–45 proc. pastatų renovacijos sektoriaus darbuotojų reikės mokymų apie energijos vartojimo efektyvumą⁸². IRT įgūdžiai yra labai paklausūs, nors konkretūs poreikiai įvairiose ekosistemose labai skiriasi (žr. 4 diagramą). 2022 m. IRT specialistų skaičius pasiekė 9,4 mln., o tai sudaro 4,6 proc. visų dirbančiųjų, todėl artėjama prie 2030 m. tikslo, t. y. 20 mln. specialistų (žr. 15 PVRR). Kita vertus, tik maždaug vienas iš trijų suaugusiųjų ES kasmet dalyvauja mokymosi veikloje (žr. 13 PVRR). Be to, 2022 m., palyginti su 2018 m., visų dalykų, pagal kuriuos ES lenkia jos pagrindiniai konkurentai, ES penkiolikmečių rezultatų vidurkis sumažėjo. Tai rodo, kad Europa susiduria su jaunimo pagrindinių įgūdžių ugdymo problema.

⁸¹ Komunikatas „Demografiniai pokyčiai Europoje. Veiksmų rinkinys“, COM(2023) 577 final.

⁸² ETUC, „Skills and Quality Jobs in Construction“: [230630 - jtc_study_report_may_2023.pdf \(ituc-csi.org\)](https://www.etuc.org/IMG/pdf/230630_-_jtc_study_report_may_2023.pdf).

4 diagrama. Darbo skelbimų internete, kuriuose reikalaujama bent vidutinių arba aukštesnių skaitmeninių įgūdžių, procentinė dalis, ES 27.

Šaltinis –

„Technopolis Group“ analizė, atlikta remiantis „Cedefop Skillovate“ duomenimis ir skirta 2023 m. Europos pramonės ekosistemų stebėsenos projektui.

ES turi politinių priemonių šioms problemoms spręsti⁸³. Sanglaudos finansavimu, visų pirma „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) lėšomis⁸⁴, remiamos nacionalinės **investicijos į žmogiškąjį kapitalą**. Įgyvendindama **Įgūdžių paktą** ir konkrečias partnerystes, nustatytas kiekvienoje iš 14 pramonės ekosistemų, ES prisideda prie milijonų darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo pramonės ekosistemose. 1 500 ekonominių ir socialinių partnerių įsipareigojo iki 2030 m. pakelti 10 mln. darbuotojų kvalifikaciją ir juos perkvalifikuoti, jau parengta daugiau kaip 15 000 mokymo programų. Be to, pagal Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktą Komisija remia **įgūdžių akademijų** steigimą, kad būtų didinama poveikio klimatui neutralizavimo technologijų ir joms reikalingų žaliavų gamybos ir diegimo apimtis⁸⁵. Be to, pagal techninės paramos priemonę valstybėms narėms padedama rengti ir įgyvendinti struktūrines reformas, kad būtų skatinamas gyventojų kvalifikacijos kėlimas ir perkvalifikavimas

⁸³ Pavyzdžiui, pagal mokymosi laboratoriją „Investicijos į kokybišką švietimą ir mokymą“ valstybėms narėms padedama nustatyti politikos kryptis, kurios yra ypač veiksmingos gerinant pagrindinius ir pažangius įgūdžius.

⁸⁴ 2021–2027 m. programavimo laikotarpiu ESF+ investicijos į švietimą ir įgūdžius turėtų siekti daugiau kaip 42 mlrd. EUR (visas biudžetas), iš kurių daugiau kaip 15 mln. EUR skiriama suaugusiųjų švietimui. Nacionaliniuose planuose, kuriuose numatoma panaudoti ESF+ arba Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės išteklius, numatyta daug veiklos rūšių, skirtų darbo jėgai perkvalifikuoti; maždaug pusės valstybių narių planuose taip pat numatyti veiksmai, susiję su individualiųjų mokymosi sąskaitų sistemomis įgyvendinant 2022 m. birželio mėn. Tarybos rekomendaciją.

⁸⁵ Įgūdžių akademijos rengia mokymosi programas, siūlomas valstybių narių švietimo ir mokymo paslaugų teikėjams. Remdamosi baterijų sektoriuje veikiančiu modeliu, akademijos siekia per trejus metus nuo jų įsteigimo parengti po 100 000 asmenų. Be to, kibernetinių įgūdžių akademija sutelks esamas kibernetinių įgūdžių iniciatyvas ir pagerins jų koordinavimą, kad būtų sumažintas kibernetinio saugumo specialistų trūkumas, [Kibernetinių įgūdžių akademija | Skaitmeninių įgūdžių ir užimtumo platforma \(europa.eu\)](#).

ir gerinami jaunimo įgūdžiai. Specialistų skatinimo mechanizmu⁸⁶ remiami ES regionai, kuriuose sparčiai mažėja darbingo amžiaus gyventojų.

Darbuotojų judumas bendrojoje rinkoje gali padėti sumažinti įgūdžių trūkumą⁸⁷. Tačiau kol kas jis susijęs su palyginti nedideliu ES darbuotojų skaičiumi (3,8 proc.⁸⁸) ir yra daug labiau paplitęs tarp aukštos kvalifikacijos darbuotojų. Tik 14 proc. ES MVI (palyginti su 30 proc. didelių įmonių) bandė įdarbinti darbuotojus iš kitų ES valstybių narių⁸⁹. Darbo jėgos judumui dažnai trukdo reglamentavimo ar administraciniai reikalavimai, todėl juos reikia supaprastinti. Persikeldami dirbti ES piliečiai susiduria su vietos institucijų registracijos ir prieigos prie nacionalinių IT sistemų skirtumais⁹⁰. Daugumoje valstybių narių **profesinių kvalifikacijų pripažinimo** lygis siekiant įgyti reglamentuojamąją profesiją kitoje valstybėje narėje yra gana aukštas, tačiau verčiantis kai kuriomis profesijomis ir kai kuriose šalyse vis dar taikomi ribojantys kvalifikacijos reikalavimai ir ilgos procedūros⁹¹. Siekiant palengvinti **darbuotojų iš trečiųjų valstybių pritraukimą**, į Komisijos įgūdžių ir specialistų judumo priemonių rinkinį⁹² įtrauktos rekomendacijos valstybėms narėms, kaip supaprastinti trečiųjų valstybių piliečių kvalifikacijų pripažinimą⁹³, ir pasiūlymas dėl Reglamento, kuriuo sukuriamas ES specialistų rezervas⁹⁴.

Po 2024 m. sausio 31 d. Val Diušese vykusio socialinių partnerių aukščiausiojo lygio susitikimo Komisija, bendradarbiaudama su socialiniais partneriais, iki 2024 m. pavasario parengs veiksmų planą, skirtą darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo problemai spręsti.

⁸⁶ [harnessing-talents-regions_en.pdf \(europa.eu\)](#).

⁸⁷ European Commission (2023), Employment and Social Developments in Europe.

⁸⁸ [Darbo jėgos judumas ir tarpvalstybinis derinimas | Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė \(europa.eu\)](#). Be to, atrodo, kad tik 17 proc. ES piliečių kada nors gyveno [ar dirbo ne savo valstybėje \(žr. Europos Komisija \(2022 m.\), „Eurobarometro“ apklausa Nr. 528 „Judumas ES viduje po pandemijos“\)](#).

⁸⁹ Europos Komisija (2023), „Eurobarometro“ apklausa Nr. 537 „MVI ir įgūdžių trūkumas“.

⁹⁰ Greitosios „Eurobarometro“ apklausos Nr. 529 „Europos įgūdžių metai. Įgūdžių trūkumas, įdarbinimo ir darbuotojų išlaikymo strategijos mažosiose ir vidutinėse įmonėse“ ataskaita.

⁹¹ [Galimybės gauti paslaugas ir paslaugų rinkos | Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė \(europa.eu\)](#).

⁹² Komunikatas dėl įgūdžių ir specialistų judumo, COM(2023) 715.

⁹³ C(2023) 7700 *final*.

⁹⁴ COM(2023) 716 *final*.

Veiksmingesnis ir tikslingesnis ES lėšų, skirtų investicijoms į švietimą ir įgūdžius, naudojimas nacionaliniu lygmeniu, pavyzdžiui, siekiant remti veiksmus pagal Įgūdžių paktą ir poveikio klimatui neutralizavimo įgūdžių akademijas, gali padėti padaryti pažangą derinant švietimą ir mokymą su įgūdžių poreikiu.

Be to, darbuotojų ir paslaugų teikėjų judumą būtų galima palengvinti nustatant proporcingus reikalavimus reglamentuojamųjų profesijų atstovams, užtikrinant sklandesnę profesinių kvalifikacijų pripažinimą ir paprastesnę bei skaitmeninę piliečių, persikeliančių į kitą valstybę narę, registracijos praktiką.

9. Prekyba ir atviras strateginis savarankiškumas

PVRR	Aprašymas	Siektina	Naujausia ES reikšmė ⁹⁵
16 PVRR. Prekyba su kitomis pasaulio šalimis (išreikšta BVP dalimi)	Prekyba su kitomis pasaulio šalimis (išreikšta BVP dalimi)	Padidėjimas	Prekyba prekėmis – 17,6 proc. (2022 m.) Prekyba prekėmis – 14,8 proc. (2021 m.) Prekyba paslaugomis – 7,7 proc. (2022 m.) Prekyba paslaugomis – 6,9 proc. (2021 m.)
Galimas 16a PVRR. Prekių ir paslaugų eksportas, palyginti su likusio pasaulio sektoriaus importu	ES, Jungtinės Karalystės, JAV, Japonijos ir Kinijos prekių ir paslaugų eksportas, palyginti su likusio pasaulio sektoriaus importu.	Stabilizacija arba padidėjimas	Prekyba prekėmis – 16,2 proc. (2022 m.) Prekyba prekėmis – 16,4 proc. (2021 m.) Prekyba paslaugomis – 33,1 proc. (2022 m.) Prekyba paslaugomis – 35,2 proc. (2021 m.)

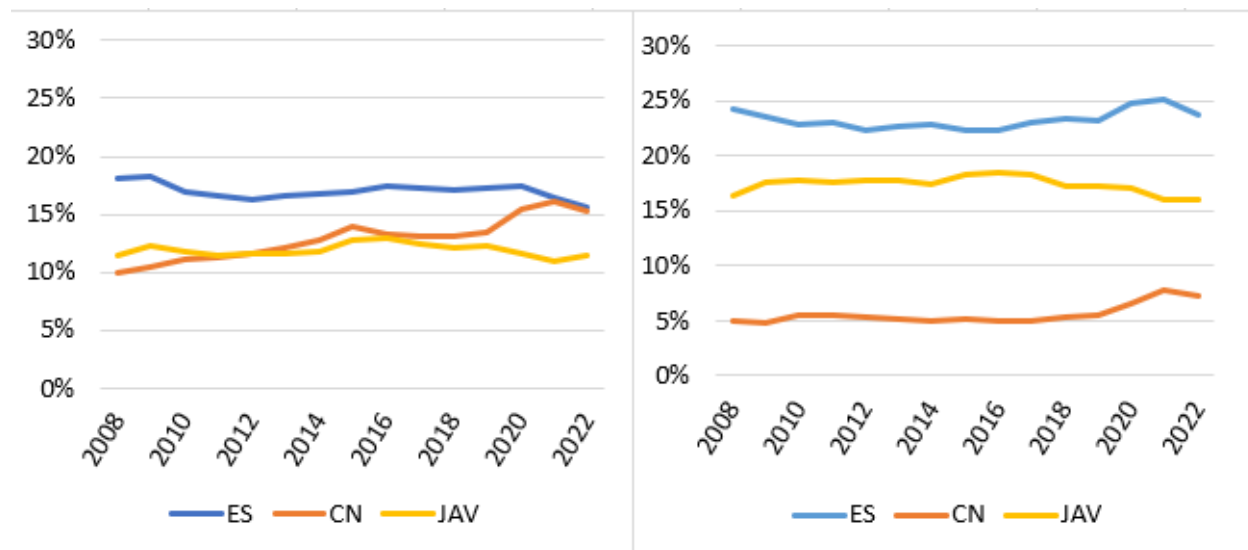
Prekyba yra esminis ES ilgalaikio konkurencingumo veiksnys. Ji skatina veiksmingumą ir inovacijas bei atveria rinkas ES veiklos vykdytojams. ES ekonominę ir politinę jėgą lemia tai, kad ji yra didžiausia prekybininkė ir investuotoja: ji yra didžiausia pasaulyje eksportuotoja, kuriai tenka 16 proc. viso pasaulio eksporto. ES skatina atvirą ir taisyklėmis grindžiamą prekybą ir sėkmingai ją plėtoja. Tuo pat metu dėl naujos rizikos, kylančios dėl padidėjusios geopolitinės įtampos, nesąžiningos prekybos praktikos ir asimetrinės priklausomybės, ES ėmėsi naujų priemonių, skatinančių tiekimo diversifikavimą stiprinant prekybos ir investicijų ryšius, taip pat stiprinant gamybos pajėgumus svarbiausiose srityse. ES taip pat naudojami savo prekybos apsaugos priemonėmis ir papildoma savo priemonių rinkinį, kad ES įmonėms užtikrintų vienodas sąlygas.

Prekyba yra esminis ES ilgalaikio konkurencingumo veiksnys. 2022 m. ES išorės prekyba prekėmis ir paslaugomis sudarė atitinkamai 18 proc. ir 8 proc. ES BVP. ES yra **didžiausia eksportuotoja pasaulyje** (16 proc. visų šalių importo, panašiai kaip Kinija ir gerokai daugiau

⁹⁵ 2023 m. gruodžio mėn. turimi duomenys. Dokumento SWD(2024) 78 1 priede „Ilgalaikio konkurencingumo pagrindinių veiklos rezultatų rodiklių (PVRR) apžvalga“ pateikiama informacija apie ilgalaikes tendencijas.

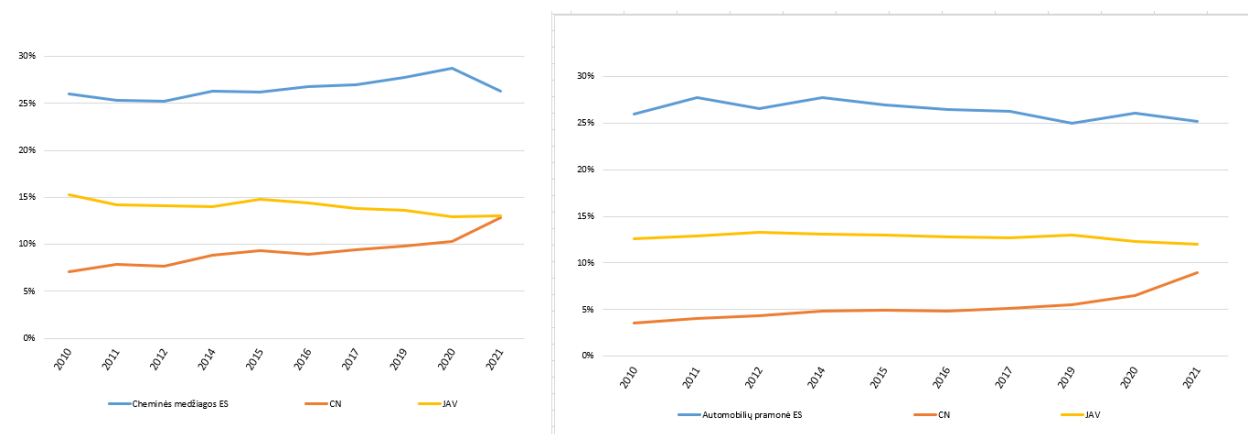
nei JAV). Ypač geri ES rodikliai yra paslaugų (žr. 5 diagramą) ir aukštųjų technologijų eksporto (23 proc.) srityse, nors per pastarąjį dešimtmetį ši dalis palaipsniui mažėjo⁹⁶. ES taip pat tenka didžiausia kelių gamybos sektorių, pavyzdžiui, cheminių medžiagų ir automobilių rinkų, pasaulinio eksporto dalis (žr. 6 diagramą), tačiau dėl naujausių įvykių, visų pirma dėl energetikos krizės ir spartaus Kinijos augimo švartų technologijų rinkose, rinkos dalis sumažėjo. Iš tiesų, stūmos (didesnių energijos kainų ES) ir traukos (labai patrauklių investavimo sąlygų trečiojoje valstybėje) veiksnių derinys gali neigiamai paveikti investicijas, kurių reikia Europoje sėkmingai žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai.

5 diagrama. Pasaulinio eksporto dalis: visas eksportas (kairėje); paslaugų eksportas (dešinėje)

Šaltinis – Europos Komisija, remiantis PPO (Pasaulio prekybos organizacija) duomenimis

6 diagrama. Pasaulinio eksporto dalis: ES, Kinija, JAV (proc.): cheminių produktų eksportas (kairėje); automobilių eksportas (dešinėje)

Šaltinis – Europos Komisija, remiantis PPO duomenimis

⁹⁶ [Ekonominis atsparumas | Bendrosios rinkos rezultatų suvestinė \(europa.eu\)](https://economy.ec.europa.eu/economy-facts/economy-facts_en).

COVID-19 pandemijos krizė ir Rusijos invazija į Ukrainą atskleidė bendrosios rinkos pažeidžiamumą dėl tiekimo grandinės sutrikimų, todėl reikėjo imtis ryžtingų veiksmų, įskaitant abipusiškumo priemones, bendrus pirkimus ir diversifikuotą tiekimą⁹⁷. ES energetikos platforma buvo labai svarbi telkiant Europos pirkėjų paklausą ir užtikrinant dujų tiekimą Europai iš tarptautinių gamintojų ir tiekėjų. Ji galėtų būti naudojama kaip pavyzdys organizuojant bendrą strateginių prekių, įskaitant vandenilį ir svarbiausias žaliavas, pirkimą.

Per pastaruosius du dešimtmečius padidėjo ES **rizika, susijusi su Kinija**. Neseniai Kinijos pradėta taikyti galio, germanio ir dirbtinio grafito produktų eksporto kontrolė rodo, kokią riziką kelia plataus masto ekonominė priklausomybė nuo importo iš vieno ne ES tiekėjo. Atsižvelgdama į tai, Komisija rengia ir įgyvendina rizikos mažinimo strategiją Kinijos atžvilgiu.

Atsižvelgdama į 2020 m. spalio mėn. Europos Vadovų Tarybos prašymą, Komisija nustatė ir pradėjo spręsti ES **strateginės priklausomybės**⁹⁸ klausimus. Strateginė priklausomybė sudaro maždaug 9,2 proc. viso importo iš ne ES šalių, o 40 proc. nustatytų atvejų yra pavienio gedimo taško (angl. *single point of failure*, SPOF)⁹⁹ atvejai. Pagrindiniai sektoriai, pavyzdžiui, kosmoso ir gynybos, taip pat yra priklausomi nuo užsienio subjektų, todėl reikia didinti šių rinkų integraciją ES viduje.

Kelios **ES nepriklausančios šalys** ėmėsi priemonių, kad sumažintų savo priklausomybę ir padidintų kreditavimą bei investicijas į strateginius sektorius¹⁰⁰. Pasinaudojusi valstybės subsidijomis, skiriamomis valstybės valdomoms įmonėms, paramos programomis, vyriausybės orientavimo fondais ir prekybos praktika, Kinija šiuo metu pirmauja švarių technologijų rinkoje. Kinijos paskelbtų investicijų srautas viršija 280 mlrd. USD, o tai lemia perteklinius pajėgumus ir kainų spaudimą, kuris gali kelti pavojų kitų pramonės šakų verslo modeliui. Priėmusi Infliacijos mažinimo aktą, JAV sustiprino savo kovos su klimato kaita pastangas. JAV požiūris grindžiamas subsidijomis, kuriomis siekiama sukurti vietos gamybos bazę, naudojančią poveikio klimatui neutralizavimo technologijas. Kai kurie šio akto elementai, ypač susiję su diskriminaciniu turiniu, surinkimo reikalavimais ir gamybos subsidijomis, kelia susirūpinimą ES ir kitiems tarptautiniams partneriams¹⁰¹. Pavyzdžiui, dėl akte numatytų mokesčių kreditų sudėtinių baterijų gamybos šalies viduje sąnaudos sumažėja 25–30 proc., palyginti su bendromis gamybos sąnaudomis¹⁰².

⁹⁷ „REPowerEU“ (europa.eu).

⁹⁸ Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ generalinis direktoratas, Europos Komisija; SWD(2021)352 „Strateginė priklausomybė ir pajėgumai“; SWD(2022) 40 *final* „ES strateginė priklausomybė ir pajėgumai: antrasis išsamios peržiūros etapas“; Single Market Economic Papers, n. 14, [An enhanced methodology to monitor the EU’s strategic dependencies and vulnerabilities - European Commission \(europa.eu\)](#).

⁹⁹ SPOF rizika priklauso nuo dviejų produkto savybių: 1) to produkto pasaulinės prekybos tinklų centrinio mazgo buvimo ir 2) didelės pasaulinio eksporto koncentracijos vienoje šalyje. Apskaičiuota pasaulinė SPOF rizika gaunama sujungus šiuos du rodiklius. Išsamesnė informacija pateikiama leidinio „Single Market Economic Papers, n. 14“ p. 18 (ankstesnė nuoroda).

¹⁰⁰ Šio komunikato 5 priede pateikiama pagrindinių tarptautinių partnerių atsparumo priemonių apžvalga (SWD(2024) 78).

¹⁰¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip_23_5245

¹⁰² Deloitte (2023), Sustainability & Climate IRA and the net-zero race – How EU industrial policy should respond, p. 11.

Siekdama spręsti šias problemas, ES parengė savo priemonių rinkinį, kuriame derinamos pastangos įvairinti pasiūlą ir didinti vidaus pajėgumus¹⁰³.

Komisija ir toliau aktyviai dalyvauja užtikrinant ir reformuojant PPO, kad būtų veiksmingiau sprendžiama konkurencijos iškreipimo problema, o artėjanti 13-oji ministrų konferencija yra svarbi galimybė. Komisija taip pat sudarė laisvosios prekybos susitarimus ir ekonominės partnerystės susitarimus, pavyzdžiui, su Naująja Zelandija, Kenija ir Čile, ir derasi dėl kitų. Be to, siekdama paspartinti bendradarbiavimą pramonės srityje, ES sudarė **strateginių žaliavų partnerystės susitarimus** su Kanada, Ukraina, Kazachstanu, Namibija, Argentina, Čile, Kongo Demokratinė Respublika, Zambija ir Grenlandija. Šiais susitarimais sudaromos palankesnės sąlygos ES nepriklausančių šalių pramonės projektams, susijusiems su žaliavomis, kuriuos vykdo ES pirkėjai¹⁰⁴, ir remiamas tvarių vertės grandinių ir kokybiškų darbo vietų kūrimas vietoje. Partnerystės susitarimai su besivystančiomis šalimis grindžiami platesne ES strategija „**Global Gateway**“. ES taip pat sudarė keturis **skaitmeninės partnerystės susitarimus** su Japonija, Korėja, Singapūru ir Kanada, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama saugiam 5G ryšiui, kibernetiniam saugumui, kvantinei kompiuterijai ir puslaidininkių pramonės atsparumui¹⁰⁵. ES taip pat siekia su pagrindiniais partneriais susitarti dėl privalomų **skaitmeninės prekybos taisyklių**¹⁰⁶.

Be to, siekdama užtikrinti **konkurenciją vienodomis sąlygomis**, ES, kartu su prekybos apsaugos priemonėmis priėmė keletą naujų priemonių¹⁰⁷. Komisija visų pirma pradėjo oficialų tyrimą dėl iš Kinijos importuojamų elektrinių transporto priemonių su baterijomis konkurenciją iškraipiančių subsidijų¹⁰⁸.

Be to, ES taip pat priėmė Europos ekonominio saugumo strategiją. Komisija reaguoja į nustatytą riziką siūlydama priemones, kuriomis siekiama **skatinti** ES konkurencingumą, **apsaugoti** ES ekonominį saugumą ir toliau stiprinti bendradarbiavimą **užmezgant partnerystę** su įvairiomis valstybėmis. 2024 m. sausio mėn. Komisija priėmė politikos kryptį kompleksą, skirtą šiai strategijai įgyvendinti¹⁰⁹.

¹⁰³ Tai, be kita ko, apima pastangas, kurių imtasi įgyvendinant Žaliojo kurso pramonės planą, įskaitant Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktą, Laikinąją valstybės pagalbos krizės ir pereinamojo laikotarpio sąlygomis sistemą.

¹⁰⁴ Pavyzdžiui, kalbant apie strateginę partnerystę su Kazachstanu, ES ir Kazachstano bendrovės pradėjo bendradarbiauti siekdamos išgauti retųjų žemių elementus iš urano kasybos atliekų, vykdamas oro geofizinę žvalgybą ir tvarų dviejų volframo telkinių Kazachstane perdirbimą, kartais pasitelkiant ES ir ERPB finansavimui.

¹⁰⁵ [Skaitmeninės partnerystės | Europos skaitmeninės ateities formavimas \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip_23_4752).

¹⁰⁶ Derybos su Japonija yra baigtos, derybos su Pietų Korėja ir Singapūru tebevyksta.

¹⁰⁷ Pavyzdžiui, ES priėmė ES užsienio subsidijų reglamentą, Reglamentą dėl tiesioginių užsienio investicijų tikrinimo, kovos su prievarta priemone, tarptautinių viešųjų pirkimų priemonę.

¹⁰⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip_23_4752

¹⁰⁹ Naujos priemonės ES ekonominiam saugumui stiprinti – Europos Komisija (europa.eu)

ES turėtų sukurti modernesnę prekybos susitarimų, partnerysčių ir aljansų tinklą ir toliau dirbti stiprindama daugiašalį bendradarbiavimą ir atvirą prekybą.

Kartu mūsų patobulintas prekybos apsaugos priemonių arsenalas gali padidinti ekonominį saugumą ir atsparumą. Prereikūs ES turėtų pasitelkti prekybos apsaugos priemones, kad apsaugotų bendrąją rinką, ir nuolat dirbti, kad įvertintų ir pašalintų ekonominio saugumo riziką sudėtingoje aplinkoje.

Komisija ir valstybės narės turėtų: 1) aktyviai stebėti strateginių tiekimo grandinių atsparumą ir įsitraukti į rizikos vertinimą, numatytą pagal ekonominio saugumo strategiją; 2) suderinti tiekimo grandinių strategijas ir stiprinti pramonės pajėgumus strategiškai svarbiose srityse, išnaudodamos koordinuotų veiksmų sinergiją, visų pirma pasitelkdamas Puslaidininkių valdybą, Svarbiausių žaliavų valdybą ir Poveikio klimatui neutralizavimo platformą, ir 3) skatinti diversifikavimą bendradarbiaujant Europos ir šalių partnerių pramonės subjektams vykdant projektus, susijusius su ES sukurtomis žaliavų ir skaitmeninėmis partnerystėmis.

Išvada

Sparčiai kintančiomis ir sudėtingomis pasaulinėmis geopolitinėmis aplinkybėmis bendroji rinka tebėra stipriausia ES vertybė. Šiame komunikate mums primenama, kad bendroji rinka nėra statiškas laimėjimas. Jos būklė ir mūsų ekonomikos konkurencingumas priklauso nuo mūsų bendrų ir nuolatinių pastangų ją prižiūrėti ir užtikrinti, kad ji ir toliau atitiktų ekonomines realijas.

Per pastaruosius kelerius metus ES modernizavo bendrąją rinką, sutvarkydama jos skaitmeninę erdvę ir nustatydamas vienodas taisykles, pagal kurias įmonės gali veikti internete visoje ES. ES taip pat skatina labiau žiedinę ekonomiką, suteikdama įmonėms verslo galimybių, o vartotojams – galimybių sutaupyti.

Be to, ES deda pastangas, kad būtų šalinamos kliūtys investicijoms. Komisija ryžtingai ėmėsi mažinti duomenų teikimo našumą. ES priemonėmis remiamos investicijos į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Įgūdžių paktu ir darbo jėgos judumą lengvinančiomis priemonėmis siekiama reaguoti į įgūdžių trūkumą. Naujomis priemonėmis, kaip antai Lustų aktu, Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktu ar Svarbiausių žaliavų aktu, bus paspartinti gamybos projektai, susiję su ateities technologijomis, ir sprendžiami tiekimo grandinės pažeidžiamumo klausimai.

Šiame komunikate nurodomos sritys, kuriose reikia išlaikyti ir didinti ES konkurencingumą pasaulyje, visų pirma:

- specialios pastangos gerinti ir paprastinti sutartų taisyklių įgyvendinimą, be kita ko, vengiant perteklinio reglamentavimo, kad Europoje būtų palankesnės sąlygos verslui ir verslumui;
- Komisija ir valstybės narės turėtų paspartinti pastangas spręsti išlaidų energijai problemą, sparčiau plėtojant dekarbonizuotą energetiką ir investuojant į infrastruktūrą, įskaitant tinklus ir tarpvalstybines jungtis;
- Komisija ir valstybės narės turėtų toliau teikti pirmenybę tikros ir gilios kapitalo rinkų sąjungos plėtrai, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos gauti privatųjį finansavimą, ypač labai rizikingą ir rizikos kapitalą, ir įmonės Europoje galėtų plėsti savo veiklą;
- atsižvelgiant į sėkmingą priemonių „Next Generation EU“ ir „REPowerEU“ įgyvendinimą, reikia nuolatinių valstybės investicijų, kad būtų užtikrintas Europos konkurencinis pranašumas pagrindinėse prioritetinėse srityse. Savalaikis Sąjungos fondų, pavyzdžiui, sanglaudos politikos priemonių, įgyvendinimas gali prisidėti prie vienodų sąlygų sudarymo ir regioninės konvergencijos bendrojoje rinkoje stiprinimo, be kita ko, didinant investicijas į strategines technologijų sritis, kurioms taikoma iniciatyva STEP;
- reikia imtis veiksmų, kad būtų toliau nustatomi mokslinių tyrimų prioritetai ir stiprinamas mokslinių tyrimų rezultatų perkėlimas į praktinius verslo modelius;
- tam, kad ES įmonės ir toliau galėtų klestėti skaitmeniniame, švarių technologijų ir kituose strateginiuose sektoriuose, ES turėtų toliau skatinti sąžiningą ir atvirą prekybą ir prireikus taikyti prekybos apsaugos priemones bendrajai rinkai apsaugoti;
- atsižvelgiant į platesnes demografines tendencijas, daugiau dėmesio turėtų būti skiriama įgūdžių ir darbo jėgos trūkumams, visų pirma dedant pastangas švietimo ir mokymo srityje, taip pat sudarant palankesnes sąlygas įgūdžių ir specialistų judumui ES ir į ES.

Atsižvelgiant į tai, šiame komunikate nustatytos sritys ir kryptys, kuriomis būtų galima sėkmingai skatinti ilgalaikėje konkurencingumo strategijoje sutartus veiksmus ir siekti joje ir komunikate „Bendrosios rinkos trisdešimtmetis“ nustatytų tikslų.

Ši diskusija bus tęsiama ir papildyta labai svarbia informacija paskelbus būsimą Enrico Letta aukšto lygio pranešimą dėl bendrosios rinkos ateities ir Mario Draghi pranešimą dėl Europos konkurencingumo ateities.

Laukdama šios informacijos, Komisija ragina Tarybą, Europos Vadovų Tarybą ir Europos Parlamentą aptarti dabartinę padėtį ir pažangos bendrosios rinkos ir konkurencingumo srityje perspektyvas atsižvelgiant į šią ataskaitą.